

Vjezd do nemocnice je vybaven automatickým systémem. K článku „Jak je to s vjezdem do areálu Fakultní nemocnice“ na s. 9. Foto PhDr. Vladimír Panoušek

PROMĚNY FAKULTNÍ NEMOCNICE

Před sedmdesátí lety, počátkem roku 1931, mohl ve výroční zprávě Všeobecné veřejné okresní nemocnice v Hradci Králové její ředitel prim. MUDr. Bedřich Honzák s uspokojením konstatovat, že „...příznivý finanční stav nemocnice, podmíněný dostatečnou její návštěvou...“ umožnil pracovat na zdokonalení jejího vybavení. Zakoupeny byly pro interní oddělení tonizátor za 3.000 Kč, pro ústřední rentgenologickou stanici lampa Metalix za 10.766 Kč. Na interním oddělení byla za 10.4000 Kč vybudována subaquální lázeň a nákladem 76.500 Kč byly pro prosekturu zbudovány chlívky k umístění experimentálních zvířat. Byla také provedena kanalizace povrchových vod na nádvoří nemocnice a oploceny byly hospodářský dvůr a dvůr u prosektury. Jen v jednom si primář Honzák posteskl: nevyřešena zůstala otázka výstavby „...samostatné budovy pro choroby ženské a rodičky a pro oddělení nemocí kožních a pohlavních, jakož i zvláštní obytné budovy pro nemocniční zřízení.“

Uvedený výčet všech vylepšení, dosažených za rok 1930, dnes může vyvolávat úsměv, byť i vezmeme v potaz, že počátkem třicátých let nebyla hospodářská situace země jednoduchá. Nepochybně již máme jiná měřítka pro budování a pokrok. Ale stačí se ohlédnout i do doby nepříliš minulé, abychom si uvědomili, že to, čeho jsme dnes v Fakultní nemocnici svědky, není tak docela samozřejmé. Stačí si jen připomenout, že po dostavbě budovy Dětské kliniky v roce 1954 čekala nemocnice na další významný budovatelský počín - přístavbu Ústavu patologie - až do roku 1968. Pavilon akademika Rudolfa Petra byl sice dokončen brzy na to, v roce 1971, a počátkem 70. let vyrostly nové budovy radiodiagnostických pracovišť a v roce 1977 byla v areálu II. interní kliniky v Pospíšilově třídě otevřena nová čtyřpodlažní budova. Ale pak zase přišlo dlouhé čekání až

SLOVA

K ZAMYŠLENÍ

Řízení (vč. vedení) - dnes nazývané managementem - je součástí duchovní kultury. Tato myšlenka - pokud je mi známa - zatím nebyla vyslovena (není ani v knihovnách USA či jinde). Zatím jediná knížka pochází z pera p. prof. Geerta Hofstede a („Cultures and Organizations“, Mc Graw Hill) a pojednává o fenoménu kultury ve vztahu k managementu.

Kulturu pojmám jako stále hledání rovnováhy mezi rozumem a citem, nadějí a beznadějí, souhlasem a nesouhlasem - v dynamice světa a jeho odrážení. Toto hledání (dynamické) rovnováhy se tvoří v součástech kultury - ve vědě (a pavědách), utopiích (vírách, náboženstvích) a v umění. Věda hledá prostřednictvím poznávání řád, pravidla, opakovatelnost. Management je stále poznávání, je také hledáním pořádku, je hledáním rovnováhy ve všech oblastech svého působení (např. rovnováhy využití kapacit, rovnováhy mezi pravomocí a odpovědností, vytvářením celé řady pravidel atd.). Je také překonáváním minulých stereotypů, jež plynou z „minulých“ znalostí, hledáním cest služby veřejnosti. Utopie, víra, náboženství vždy hledaly uspokojení nejrůznějších tužeb, přání, hodnot (v jejich nejrůznějších vyjádřeních) a zároveň vyjadřovaly podmínky soužití lidí (ať již jde o nejstarší ságy, zásady vyjádřené ve Starém zákoně - judaismu, v křesťanství či v Koránu, kde jsou etika vyjádřena až do právní relativní dokonalosti). Management, resp. nositel managementu nejen že vytváří podmínky pro soužití (na bázi zákony stanovených „mantinelů“), ale vychází z naděje, víry, optimismu a etických norem té které doby a relativně trvalých norem soužití, řešení konfliktů, „kultivace“ kapitálu atp.

Úryvek z promluvy Maxe Fischela na téma „Řízení jako součást duchovní kultury“. In: Rozpravy o řízení. Praha: Naše vojsko, 1996. ISBN 80-206-0514-2.

do roku 1985, kdy byl otevřen chirurgický pavilon akademika Jana Bedrny. V roce 1989 byla zahájena stavba nového stravovacího provozu, ale vlastní realizace této stavby již spadá do devadesátých let, kdy od ledna roku 1991 byla jejím investorem Fakultní nemocnice.

Samozřejmě i před rokem 1990 se v nemocnici prováděly četné opravy, přístavby a rekonstrukce. Připomenout si můžeme třeba přístavbu budovy Oční kliniky. Tyto akce byly uskutečňovány často s velkým vypětím a rozhodně bych těmito řádky nechtěl práci tehdejších řídicích pracovníků a techniků bagatelizovat. Ale zní to dnes již spíše anekdoticky, když například vzpomenu, že počátkem 70. let musel v úvodu rekonstrukčních prací v pavilonu Chirurgické kliniky (dnes sídlo Ortopedické kliniky) nastoupit na brigádu zdravotnický personál.

Obrat nastal až v devadesátých letech. Z významných staveb této éry si můžeme připomenout budovu kuchyně a jídelny dokončenou koncem roku 1993, budovy Ústavu klinické biochemie a diagnostiky a Ústavu klinické mikrobiologie z let 1994-95, onkologický pavilon profesora Jana Bašteckého z roku 1997, novou budovu lékárny z roku 2000, nový pavilon Dialyzačního střediska z roku 2001 či dokončovanou stavbu budovy Tkáňové ústředny.

Také rekonstrukce starších budov začaly mít v devadesátých letech jiný charakter. Už nešlo jen o záchranu a nejnnutnější funkční přizpůsobení objektů, ale o přestavby přibližující prostředí budov soudobým požadavkům. Připomenout si můžeme rekonstrukci budovy Dětské kliniky, operačních sálů Ortopedické kliniky či probíhající rekonstrukci budovy Stomatologické kliniky.

Stavělo se i v areálu „Staré nemocnice“. Ještě koncem 80. let byla započata rekonstrukce budovy Neurologické kliniky, dokončena byla v říjnu 1992. V letech 1992-1994 se uskutečnila výstavba budovy Rehabilitační kliniky. A stavělo se také v Nechanicích, kde byla provedena rozsáhlá rekonstrukce objektů Léčebny návykových nemocí.

Jen pro úplnost připomenu i některé investiční akce, které sice není vidět, ale staly se nedílnou součástí nemocnice: v roce 1992 byla dokončena čistírna infekčních odpadních vod i s napojením na příslušná pracoviště. V roce 1997 byla zbudována potravní pošta a v roce 2000 byly její trasy rozšířeny. Od roku 1994 je postupně budován počítačový nemocniční informační systém.

Vím, že uvedený výčet toho, co nového se ve Fakultní nemocnici v jednotlivých obdobích a zvláště v posledních letech vybudovalo, není zdaleka úplný. Nezmiňuji se také o vnitřním vybavení pracovišť, o nových moderních přístrojích a zařízeních. Ale to také nebylo cílem tohoto článku, a tak jen pro úplnost obrazu o současném budování nemocnice připomenu slova Ing. Petra Steklíka, vedoucího Odboru investic FN, z jeho článku „Investiční činnost v roce 2000“ (SCAN, 2001, č. 2, s. 1-2): „Celkové náklady na investiční činnost ve Fakultní nemocnici v roce 2000 činily 222 mil. Kč, z toho náklady na stavební akce přes 108 mil. Kč, náklady na stroje a zařízení téměř 104 mil. Kč, náklady na rozvoj Nemocničního informačního systému (NIS) přes 10 mil. Kč.“

Motivem, který mne vedl k napsání tohoto článku, bylo připomenout nikoliv jen samotné budování Fakultní nemocnice, ale především změnu myšlení, ke které v této sféře došlo s počátkem devadesátých let a kterou si již dnes možná ani plně neuvědomujeme.

Zmínil jsem se již o tom, že při rekonstrukcích budov po roce 1989 již zdaleka nešlo jen o záchranu a nezbytné funkční přizpůsobení objektů, ale o přestavby přibližující stav budov soudobým požadavkům a vizím budoucnosti. Totéž je možné říci také o nové výstavbě a vůbec o celé strategii budování Fakultní nemocnice. A nebylo by asi pravdivé, kdybychom tento obrat viděli podmíněný jen změnou ekonomických podmínek či větší možností rozhlédnout se po světě kolem. Myslím si, že těmi rozhodujícími faktory, které vedly ke změně orientace při rozvoji nemocnice, jsou především revitalizace humanistického myšlení v naší společnosti a ohled na potřeby a zájmy člověka. V našem případě je to i neokázalá úcta k člověku - pacientovi i zaměstnanci - zakotvená v přístupu managementu FN. Svědectvím humanizace přitom nejsou jen velké stavby, ale i některé zdánlivě drobnosti, třeba zajištění rovných práv zaměstnanců při vjezdu do nemocnice a ulehčení cesty k ošetření nemocným, které přinesla instalace automatizovaného vjezdového systému. I taková zdánlivě okrajová opatření jsou vlastně velikou revolucí ve vztazích mezi lidmi.

PhDr. Vladimír Panoušek

Latinské substantivum „clamor“ lze překládat rozličně. Už jen při letmém nahlédnutí do slovníků zjistíme, že např. Liviovi tento výraz posloužil pro označení pokřiku, Plinius Mladší jím označoval výkřik, Cicero podiv, Vergilius pokřik i nárek a Tacitus jásov. A verbum „clamo“ znamenalo i volat.

Překlad latinských výrazů je nepochybně záležitostí náročnou a někdy i ošidnou. Pro laika může přinášet i lecjaká překvapení. Tak třeba drobná knížečka z r. 1992 - český výbor z Komenského díla „Clamores Eliae“, je uvedena jako „Křiky Eliášovy“, a to bez ohledu na to, že toto dílo mělo mít přímý vztah i ke „Clamores Dei et angelorum“, kde bychom asi ono „clamores“ nevnímali jako „křiky“ nebo „výkřiky“ ale spíše jako „volání“ či „hlasy“. No, budiž. Každý má právo na svůj pohled na svět. Jen se mi ale zdá, že to nerozlišování mezi křikem, pokřikem a „hlasem volajícího na poušti“ už dnes není jen věcí latiny, ale něčím daleko obecnějším. Vždyť my ani v běžném životě nejsme někdy s to rozlišit, čím že vlastně jsou ony stále častěji se ozývající proklamace, požadavky a projevy nespokojenosti různých lidí a společenských skupin. Železničáři, sedláci, piloti, dovozci aut, a pak zase privátní lékaři, ekologové a „protitemelínové“ - a znovu dokola. Jsou ty jejich protesty, hrozby stávkou a blokádou opravdu voláním o pomoc? Nebo jde jen o emotivní výkřiky, pokřik nespoutanců či hlasitý nárek ukřivděných? Neměl nakonec pravdu Le Bon ve své „Duši davu“?

Nevím. Ale napadá mne, a myslím přitom na ty, kdo tiše bojují s těžkou nemocí, na obětavé rodiče zdravotně postižených dětí i na trpělivé zdravotně sestry, které prožijí svůj život obklopené bolestí a utrpením, že asi hodně záleží na člověku. Není tajemstvím, že ti, co opravdu poznali tíži života, obvykle mlčí. A nemylme se, to jejich mlčení není vzdání se a podlehnutí, ale jen slušnost a pokora. Právě takoví lidé by si ale především zasloužili pomoci a více pozornosti druhých. A tak si také připomínám ono Cicerovo „cum tacent, clamant...“ (tím, že mlčí, volají...), i když dobře vím, že s takovým citátem dnes asi nebudu „in“.

Luděk Ledříček

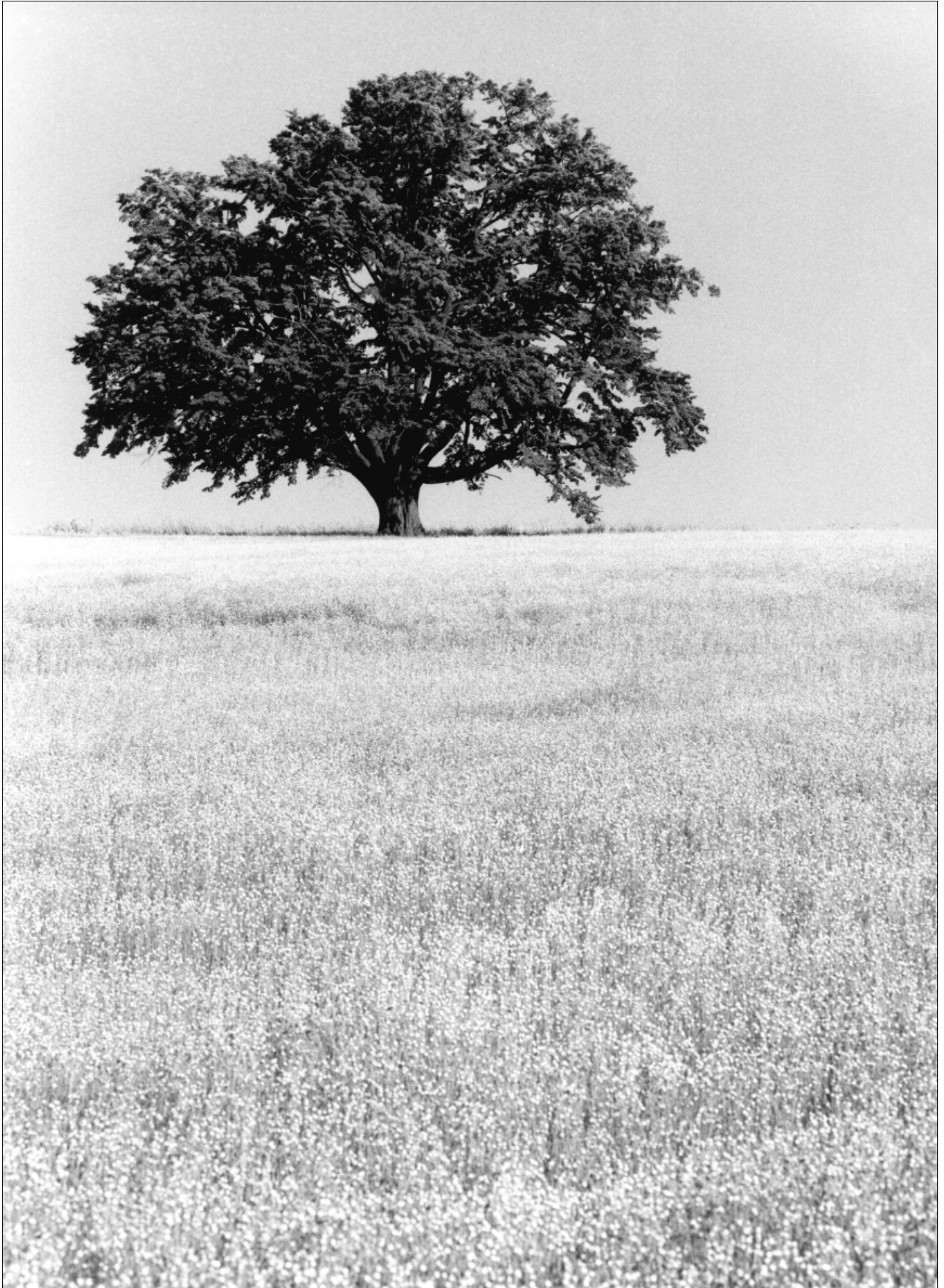

Foto Jan Smit

EVROPSKÁ UNIE A ZDRAVOTNICTVÍ

První autor článku měl spolu s dalšími čtyřmi účastníky z ČR možnost absolvovat v červnu 2001 v Holandsku třítydenní kurs, kterého se účastnilo okolo 45 lidí ze zemí střední a východní Evropy, připravujících se na vstup do Evropské unie. Kurs se zabýval základními teoretickými i praktickými principy řízení zdravotnictví a uspořádáním zdravotnických systémů v různých zemích a velká část programu byla věnována i Evropské unii. Protože EU je u nás citována velmi často, někdy téměř až jako ideologické zaklínadlo, je možné, že mnoho lidí už nemá chuť se o její složité uspořádání blíže zajímat, a tak celým generačním skupinám, odrostlým škole, unikají některé zcela základní poznatky. Článek si klade za cíl pro případné zájemce prezentovat bazální fakta o EU a zmínit některé dopady do zdravotnictví.

HISTORIE

Začátek snah o sjednocování novodobé Evropy je kladen do roku 1951, kdy vznikla Evropská uhelná a ocelářská dohoda (European Coal and Steel Community). Dalším krokem byly Římské smlouvy z roku 1957, které založily Evropské hospodářské společenství (European Economic Community) a EURATOM. Na těchto třech pilířích bylo budováno EC (European Community). Vedle tvorby společného obchodního prostoru se objevovaly snahy o konvergenci v dalších oblastech a postupně se tak posilovala myšlenka sjednocování zemí, které jsou svázány hlubokými demokratickými, humanistickými a kulturními evropskými kořeny. Evropská unie vznikla formálně v roce 1992, když zakládající země, sdružené pod hlavičkou EC, podepsaly Maastrichtskou smlouvu.

ZÁKLADNÍ PRINCIPY

Základní kameny, na kterých je EU budována, jsou tvořeny dvěma principy - principem subsidiarity a principem volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu. Oba tyto principy jsou ve své podstatě ve vzájemné kontradikci a vyčleňují dva prostory, národní a evropský, jejichž hranici neustále hledá velmi komplikovaný proces evropského vyjednávání.

Princip subsidiarity vytváří pojistku uchování národní identity a snaží se, aby se z Evropy nestala analogie USA, tj. jeden národ s jednou kulturou a jednou image napříč celým obrovským územím. V legislativní řeči tento princip určuje, že EU jako nadnárodní těleso přenechává veškeré záležitosti, které lze efektivně řídit na národní úrovni, jednotlivým zemím a EU se tak deklaruje jako volná konfederace. Ze značně všeobecné definice je však jasné, proč je hledání a přesné legislativní vymezení hranice národního a evropského živlu hlavním předmětem nekonečné diskuse.

Princip subsidiarity zatím vítězí ve sféře poskytování zdravotnických služeb, kdy konkrétní konfigurace zdravotnického systému, jeho financování (ať pojišťovenským systémem či ze státního rozpočtu), úhradové mechanismy pro poskytovatele, formy vlastnictví zdravotnických zařízení, podoba sítě apod. jsou ponechány na vůli jednotlivých zemí. Podobně systémy sociálního zabezpečení zůstávají národní specificitou, stejně jako například organizace policejní ochrany, politického života aj.

Druhý základní princip, *princip volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu*, zajišťuje naopak prostor pro vytváření jednotného evropského prostředí a předpoklad pro růst produk-

tivity ekonomiky, která v Evropě, oproti USA a rychle se rozvíjejícím asijským státům, zaostává. Princip volného pohybu se úspěšně uplatnil na vnitřních hranicích států EU, kde se občané unie pohybují mnohem snáze než ostatní. Odstranil celní bariéry a vedl i k takovým fenoménům, jako jsou povinná evropská výběrová řízení u velkých veřejných obchodních zakázek. V poslední době dospěl až k postupnému zavádění společné evropské měny Euro, které od roku 2002 povede k likvidaci některých lokálních měn, a to i tak tradičních jako je německá marka.

HLAVNÍ FAKTA A POLITICKÉ INSTITUTY

Evropská unie s patnácti členskými zeměmi oficiálně používá jedenáct jazyků, jednacím jazykem jsou angličtina a francouzština. EU má vlastní vlajku (kruh dvanácti zlatých hvězd na modrém podkladu), hymnu (Óda na radost z Beethovenovy Deváté symfonie) a analogii státního svátku (Evropský den, 9. května).

Demokratické uspořádání státu je běžně reprezentováno trojúhelníkem, v jehož vrcholech jsou moc zákonodárná, moc výkonná a nezávislé soudnictví. V Evropské unii je klasický trojúhelník rozšířen na čtverec, a to o složité, vlivné těleso Rady EU, které je formováno vládami a ministerstvy jednotlivých členských zemí a má nejvyšší rozhodovací pravomoci. Základními orgány, které tvoří vrcholy politického čtverce jsou tak:

- *Rada EU (The Council of Ministers)*. Sídlo sekretariátu je v Bruselu, Rada však zasedá vždy v té v zemi, která v daném období EU předsedá, tj. v současnosti v Belgii. V čele stojí generální sekretář Javier Solana. Rada se sestává z ministrů jednotlivých zemí, kteří vytvářejí příslušné resortní výbory (Committees), nad kterými je výbor premiérů vlád. Výborům ministrů jsou podřízeny další různé výbory, složené např. z nejvyšších nevolených úředníků příslušných ministerstev (státních tajemníků - v ČR nejsou tyto funkce na ministerstvech vytvořeny), nebo výbory, složené z odborných expertů ministerstev. Rada určuje hlavní politické cíle, koordinuje národní politiky, řeší rozdílnosti a má definitivní slovo v přijímání zákonů, které prošly parlamentem.

- *Evropská komise (The European Commission)*. Sídli v Bruselu, v jejím čele stojí prezident Romano Prodi. Je analogií celoevropské vlády, má pravomoc navrhnout novou legislativu a dle stávající legislativy vládnout. Sestává se z jednotlivých „ministerstev“ (Directorates General), v jejichž čele jsou komisaři (Commissioners).

- *Evropský parlament (The European Parliament)*. Už od roku 1957 sídlí ve Štrasburku a postupně posiluje své formální mocenské postavení, ale na přijímání legislativy se podílí stále jen zčásti. Je přímo volený občany EU. Má další kontrolní a poradní pravomoci.

- *Evropský soudní dvůr (The Court of Justice of the EU)*. Sídli v Lucemburku a má postavení nejvyššího i ústavního soudu.

Legislativa EU se dělí na primární a sekundární právo. Primární právo tvoří akty vlastních států. Jde zejména o *zřizovací smlouvy (Treaties)*, které mají váhu ústavních dokumentů (např. Římské smlouvy o zřízení EHS a o zřízení Euratomu,

Maastrichtská smlouva o zřízení EU a další) a dále o dodatky, přílohy a různá prohlášení. Primární právní akty jsou dohodnuty v evropských orgánech, ale musejí být ratifikovány jednotlivými členskými zeměmi.

Sekundární právo je tvořeno přímo akty orgánů EU a má určitou hierarchii a specifickou nomenklaturu:

- *Nariadení (Regulations)* jsou obecně závazná ve svém plném rozsahu a přímo aplikovatelná ve všech členských státech. Přímo zavazují jak členské státy, tak vnitrostátní subjekty práva (fyzické, právnické osoby).

- *Směrnice (Directives)* zavazují jen členské státy. Musejí být implementovány do národních právních systémů, ale předepisují pouze výsledek, kterého se tím má dosáhnout. Formu a metody dosažení cíle určuje každý stát sám.

- *Rozhodnutí (Decrees)* jsou přímo závazná pro toho, komu jsou určena.

- *Doporučení a stanoviska (Recommendations, Advisories)* jsou právně nezávazné nástroje, mající jen deklaratorní smysl.

Legislativa EU je stále v pohybu. Proces vyjednávání, jak lze vytušit ze spektra nadnárodních institucí, je mimořádně složitý a řada zákonů je neustále pod tlakem zpochybňování a nutnosti vysvětlování na úrovni Evropského soudního dvora. Zdá se, že průchodnější jsou regulace a zákony z oblasti společného obchodu, zatímco oblasti, blízké se sociální sféře, jsou dohadovatelné hůře, protože stupeň solidarity a rovného přístupu k různým vymoženostem je v jednotlivých zemích silně ovlivněn místními kulturními a politickými tradicemi, které podléhají jen značně pomalému posunu v čase. Nermalou roli v komplikovaném, ale hluboce demokratickém procesu hraje i silná skupina nevládních organizací (Non-Governmental Organizations, NGO's).

EU A ZDRAVOTNICTVÍ

Jak již bylo shora řečeno, ponechává EU v rámci principu subsidiarity organizaci zdravotnického systému, a to zejména pokud jde o poskytování služeb, na národní úrovni a respektuje výrazné odlišnosti mezi jednotlivými zeměmi. Jisté zasahování unie se odehrává pouze v oblasti veřejného zdravotnictví a hygieny a vychází z čl. 152 Amsterdamské smlouvy. Tento článek ukládá povinnost, aby ochrana zdraví byla zavzata do veškerých aktivit unie a na tomto základě se postupně rozvíjejí pokusy koordinovat zákony a postupy u nás celkem běžných a tradičně silných odvětví hygieny a epidemiologie, ochrany potravin, životního prostředí, prevence nemocí apod. V současné době se diskutuje přechod od jednotlivých preventivních programů (AIDS, úrazy, nádory, drogy) na vyšší úroveň globálního zdravotnického programu, který zatím bojuje o svůj evropský rozpočet. Rozsáhlé prostředky se začaly věnovat na programy IDA/EUPHIN (Interchange of Data between Administrations / EU Public Health Information Network), kam mohou čekatelské země vysílat své pozorovatele. Programy by měly vést k vytvoření metodicky sjednocené mezinárodní srovnávací statistiky, která by obsahovala indikátory zdravotního stavu a výkonnosti zdravotnického systému (IDA) a měla by se vytvořit fungující komunikační síť, která by zejména umožnila efektivní sledování přenosných nemocí (EUPHIN).

Přestože vlastní poskytování zdravotnických služeb není EU regulováno co do uspořádání systému, mají na ně nepřímé dopady zákonné normy z jiných oblastí než zdravotnictví, jako

jsou pracovně právní předpisy, vzdělávání pracovníků, bezpečnostní předpisy, dodržování kvality služeb, vnitřní trh, konkurence, ochrana prostředí apod., což pro zdravotnické legislativce, připravující vstup ČR do EU a snažící se harmonizovat naši legislativu, činí úkol značně obtížným.

PŘÍPAD „KOHLL AND DECKER“

Nakonec, jako příklad složitosti evropské legislativy, je možno ve zjednodušené podobě uvést často diskutovaný závěr soudního případu (Kohll and Decker Judgement), přijatý v podobně judikátu Evropským soudním dvorem v r. 1998.

Oba jmenovaní, jakožto občané Lucemburska, porušili regulace místní zdravotní pojišťovny, která určovala, že zdravotnické služby je možno kromě akutních či předem schválených případů čerpat pouze ve vlastní zemi a nikoliv v zahraničí. Pojišťovna proto odmítla proplatit p. Kohllovi ortodontickou péči pro nezletilou dceru, poskytnutou v SRN, a p. Deckerovi brýle, předepsané v Lucembursku a poskytnuté v Belgii. Oba se po složitém odvolacím řízení na domácí půdě obrátili s pomocí Evropské komise na Evropský soudní dvůr se žalobou proti lucemburským zákonům s tím, že potlačují princip volného pohybu služeb (Kohll) a zboží (Decker). Soud prozkoumal aplikovatelnost principu do zdravotně sociální sféry a vynesl precedentní rozsudek, prohlašující regulaci pojišťovny ohledně omezování čerpání péče v zahraničí za nezákonnou.

Argumentaci soudu lze volně interpretovat následovně: Každá země má právo upravit své zákony v oblasti zdravotně sociálního zabezpečení tak, aby omezila čerpání péče pouze na domácí půdu. Avšak (!) Lucembursko (podobně jako Belgie a Francie či z nečlenů EU Švýcarsko) má zaveden tzv. *pokladenský systém úhrad*, kdy zdravotně pojistná smlouva neváže přímo pojišťovnu a lékaře či jiného poskytovatele, ale kdy pacient volně čerpá předepsaný rozsah péče kdekoli, platí za ni přímo poskytovatel a platby mu jsou dodatečně refundovány pojišťovnou. Soud posoudil takovýto pokladenský systém jako záležitost, která přináší do systému vyšší podíl tržních vztahů a rozhodl proto, že je v tomto případě nutno princip volného pohybu zboží a služeb v pravidlech pojišťovny aplikovat. Nařídil změnit v Lucembursku zákon a zrušit regulace omezující čerpání péče v zahraničí. Běžnější pojišťovenské schéma s přímým vztahem pojišťovna - poskytovatel (současný systém v ČR) spadá však i nadále do oblasti neobchodních národních regulací a v jeho rámci proto pohyb občanů omezit na danou zemi lze.

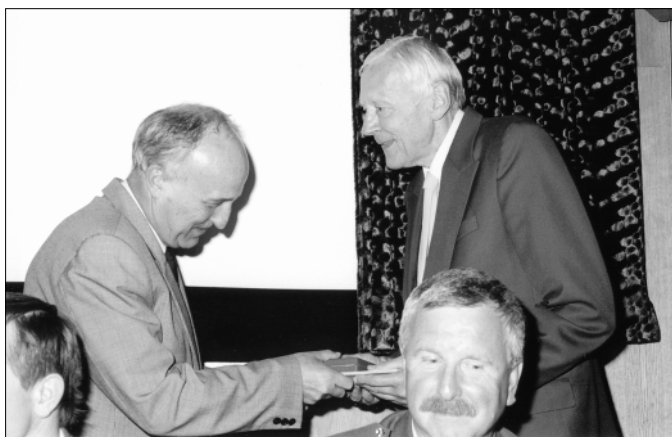
ZÁVĚR

Případ „Kohll and Decker“, podobně jako zjednodušený popis základů EU, ukazuje, jak je snaha o evropskou integraci věcně i právně složitá a jak je pro řadového občana či zdravotníka orientace v celé problematice obtížná. Nelze se proto dívat vážným diskusím mezi euroskeptiky, odsuzujícími byrokratickou mašinerii EU, a politiky, propagujícími EU jako mocný rozvojový potenciál, který může přidružené země rychle posílit ekonomicky i jinak, tak, jak k tomu došlo např. ve Španělsku či v Irsku. Čtenář si však musí udělat v těchto věcech jasno sám. Bazální znalosti o EU mu v tom snad trochu pomohou a další bohatý studijní materiál může mj. čerpat i na <http://www.europa.eu.int>. nebo <http://www.euroskop.cz>.

Doc. MUDr. Leoš Heger, CSc.
Mgr. Radek Felcman

Prof. MUDr. PhDr. Eugen Strouhal, DrSc., nositelem stříbrné pamětní medaile Lékařské fakulty v Hradci Králové

V rámci zahajovacího ceremoniálu V. mezinárodního symposia k dějinám medicíny, farmacie a veterinární medicíny předal děkan Lékařské fakulty prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., stříbrnou pamětní medaili fakulty prof. Eugenu Strouhalovi (na snímku vpravo) za jeho vědecké zásluhy u příležitosti jeho životního jubilea.

Oslavence představil přítomným prof. Ladislav Chrobák: „Prof. MUDr. PhDr. Eugen Strouhal, DrSc., habilitovaný Dr. fakulty historie Varšavské univerzity, je mnohým z vás dobře znám. Přiblížit a zhodnotit neobyčejně bohatou a plodnou vědeckou minulost a činnost pana profesora tak, aby nic nezůstalo opomenuto a nedoceněno, je nad mé schopnosti, neboť by to vyžadovalo nejen znalosti medicíny a historie, ale zároveň - a to především - hluboké znalosti archeologie a antropologie, protože všemi těmito vědami se pan profesor zabýval. Vyneslo mu to mezinárodně uznávané zásluhy o rozvoj paleopatologie jako multidisciplinárního oboru.

Jeho vědecký přínos je výsledkem bezpříkladné pílě, pracovitosti a houževnatosti. Snad k tomu přispěla i příznivá konstelace genů, neboť jeho otec byl lékařem a děd Čeněk Strouhal, který se narodil ve východočeském regionu v Seči, byl zakladatelem české experimentální fyziky, prvním profesorem tohoto oboru u nás a rektorem Univerzity Karlovy v letech 1903-94.

Prof. Eugen Strouhal se narodil 24. ledna 1931 v Praze. Vystudoval medicínu na Fakultě všeobecného lékařství Univerzity Karlovy v Praze, ale též prehistorii na Filosofické fakultě téže univerzity. Po promoci pracoval krátce jako sekundární lékař ve Františkových Lázních, čtyři roky v Biologickém ústavu LF UK v Plzni a krátkodobě ve Výzkumném endokrinologickém ústavu v Praze. Od počátku šedesátých let se jeho zájem zaměřuje na obory, kterým se se zápletem věnoval po celý svůj život.

Po externí aspirantuře antropologie na Přírodovědecké fakultě Komenského Univerzity v Bratislavě získává z téhož oboru vědeckou hodnost kandidáta věd a docenturu, z historie doktorát věd a profesuru a současně mu v roce 1991 Varšavská univerzita uděluje čestnou hodnost Dr. hab. z archeologie.

V letech 1961-1968 pracuje v Čs. egyptologickém ústavu UK jako odborný a později vědecký pracovník. Následně se stává vedoucím oddělení pravěku a starověku v Náprstkově muzeu a od roku 1992 do roku 1998 přednostou Ústavu dějin lékařství

1. LF UK. Po celou dobu externě spolupracoval s Českým egyptologickým ústavem UK.

Vykonal řadu studijních cest, jmenovitě do Egypta a Nubie, a to nejen v rámci českého bádání, ale i jako žádaný člen expedic mezinárodních. Vzpomeňme jeho účast v expedicích Českého egyptologického ústavu UK do Abúsíru u Káhiry a výzkum mumie z Džoserovy stupňovité pyramidy (Džoser zakladatel a první král 3. dynastie kolem roku 2700 před Kristem).

O výsledcích svých studijních cest a výzkumu přednášel nejen u nás, ale na celé řadě zahraničních univerzit - na univerzitě v Londýně, Paříži, ve Vídni a v Berlíně, na několika univerzitách v USA (Ithaca, Norman, Los Angeles aj.) a pravidelně na Káhirské univerzitě a na univerzitě v Alexandrii.

Je členem a čestným členem mnoha mezinárodních odborných společností a organizací. Jeho vědecký profil dokresluje účast v redakčních radách mezinárodních vědeckých časopisů jako je Journal of Paleopathology, International Journal of Osteoarcheology a International Journal of Anthropology, abychom se zmínili alespoň o některých.

Jeho publikační aktivita je obdivuhodná a zahrnuje na deset monografií, v nichž je hlavním autorem a další monografie, do nichž přispěl jako spoluautor. Vědecké a populární články jdou do stovek. Jeho nejznámější monografie je „Život starých Egyptanů“. Tato poutavá a krásně ilustrovaná kniha, v níž sledujeme život Egyptana od jeho narození, přes období dětských her a dospívání, zaměstnání v dospělosti až po stáří, „kdy ochabuje srdce a paměť vynechává“, vyšla v sedmnácti vydáních a byla přeložena do osmi jazyků, včetně japonštiny. Americké nakladatelství Oklahoma Univerzity Press ji vyhlásilo v roce 1992 za nejlepší knihu roku.

Geoffrey T. Martin, profesor egyptologie na University College v Londýně, v předmluvě k této knize uvádí mimo jiné: „Eugen Strouhal ovládá výborně látku a nadto má před svými věhlasnými předchůdci velkou výhodu v tom, že je nejen archeologem, ale i antropologem mezinárodního významu.“... „Stal se součástí slavné tradice českého egyptologického bádání symbolizovaného jmény Františka Lexy, Zbyňka Žáby a Jaroslava Černého.“

Je pochopitelné, že za vědecké zásluhy se profesoru Strouhalovi dostalo mnoha ocenění. Je členem a čestným členem téměř dvaceti domácích a mezinárodních společností a organizací a nositelem mnoha pamětních medailí, mimo jiné Hrdličkovy pamětní medaile a Michalowského medaile. Má nemalé zásluhy o paleopatologii a historii chorob, zvláště zhoubných nádorů, tuberkulózy a syfilidy. V roce 1972 byl v Detroitu v USA zakladatelem paleopatologické asociace.

Při charakteristice prof. Strouhala nelze opomenout jeho lidské vlastnosti. Jsou to skromnost a vlídnost, které vás osloví při prvním rozhovoru s ním.

V úvodu jsem se zmínil, jak nesnadný je úkol přiblížit a zhodnotit osobnost a dílo profesora Eugena Strouhala. To, co se mi podařilo postihnout, je jen několik kamínek z neobyčejně bohaté a mnohostranné mozaiky jeho odborné a vědecké činnosti.

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.
Foto Eva Vídeňská

Pátý evropský kongres o tenkém střevě

Ve dnech 7.- 8. června 2001 se v Glasgow konal 5. evropský kongres o tenkém střevě Evropské společnosti pro studium chorob tenkého střeva (European Club for the Study of Small Intestine Disease). Kongres byl současně odborným setkáním Skotské gastroenterologické společnosti (Caledonian Society of Gastroenterology). Z našeho pohledu je jistě zajímavé, že postgraduální část kongresu byla pro členy Skotské gastroenterologické společnosti povinná a případná neúčast musela být předem omluvena. Hlavními organizátory byli Dr. A. John Morris a Dr. John F. MacKenzie z Glasgowské královské nemocnice. Kongres se konal v krásných prostorách starobylé Royal College of Physicians & Surgeons.

Odborný program byl rozdělen do šesti tematických sekcí. Hlavní sympozijní přednášky se týkaly možností neinvazivního posouzení zánětů gastrointestinálního traktu (S. Gosh, Edinburgh), diagnostiky zánětlivých chorob tenkého střeva (J. Bureš, Hradec Králové), nádorů tenkého střeva (A. J. Morris, Glasgow), hypochromní anemie z okultních ztrát do trávicího ústrojí (J. F. MacKenzie, Glasgow), problematiky refrakterní celiakie (C. Cellier, Paříž), vaskulárních chorob tenkého střeva (S. Rejchrt, Hradec Králové), imunologie Crohnovy choroby (G. Monteleone, Southampton) a krvácení do gastrointestinálního traktu z neurčeného zdroje (A. Van Gossum, Brusel).

P. Swain (Londýn), vynálezce tzv. kapslové endoskopie (capsule endoscopy), přednesl zásadní přednášku na toto téma. G. Gay (Nancy Cedex) a M. Pennazio (Turín) prezentovali první vlastní klinické zkušenosti s touto novou metodou. Při kapslové endoskopii vyšetřovaná osoba spolkně diagnostickou kapsli (25 mm dlouhou). Kromě speciálního optického systému je kapsle vybavena zdrojem studeného světla, zařízením k zajištění bezdrátového přenosu videosignálu a bateriemi. Spolknutá endoskopická kapsle díky peristaltice postupně projde celým gastrointestinálním traktem a vyjde per vias naturales. Videosignál je zaznamenáván na malý bezdrátový videorekordér, který nosí vyšetřovaný s sebou. Na speciálním přehrávači RAPID workstation (Reporting and Processing of Images and Data) se následně videozáznam přehraje a zpracuje. Metoda je zatím ve fázi klinického zkoušení. Hlavní výhodou je možnost endoskopického vyšetření celého trávicího ústrojí bez nutnosti zavádění endoskopů. Metoda však má prozatím i řadu úskalí. Je časově náročná, zpracování jednoho videozáznamu trvá v průměru čtyři hodiny. Nezanedbatelná zřejmě bude i cena vyšetření. Problematika podle očekávání vyvolala živou diskusi.

Prim. MUDr. Stanislav Rejchrt, Ph.D., přednáší v Royal College of Physicians & Surgeons v Glasgow.

V rámci kongresu byl uspořádán také přímý přenos endoskopického vyšetření tenkého střeva (live enteroscopy demonstration) z Glasgowské královské nemocnice. Mimo jiné byly předvedeny složité případy polypektomie hamartomu tenkého střeva (A. J. Morris, Glasgow) a enteroskopického přístupu ke stenózám tenkého střeva (C. Benz, Ludwigshafen).

Podobně jako předchozí kongresy o tenkém střevě i letošní setkání bylo bezchybně připraveno organizačně, také po odborné stránce se jednalo o velmi přínosnou a podnětnou akci.

Doc. MUDr. Jan Bureš, CSc.
2. interní klinika

Noví absolventi bakalářského studia ošetrovatelství z řad pracovníků Fakultní nemocnice

Dne 14. června 2001 ukončili bakalářské studium v oboru ošetrovatelství na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové tito zaměstnanci Fakultní nemocnice:

Bc. Irena Cabová, sestra na Jednotce intenzivní péče Radiochirurgické kliniky, **Bc. Pavlína Chvátilová**, sestra v třísměnném provozu u lůžka na Porodnické a gynekologické klinice, nyní na mateřské dovolené, **Bc. Ivana Kupečková**, vrchní

sestra Kliniky anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny, **Bc. Petra Nováková** a **Bc. Lenka Rybářová**, obě sestry na Jednotce intenzivní metabolické péče Kliniky gerontologické a metabolické, a **Bc. Jitka Stárková** a **Bc. Karel Šauer**, oba působící ve funkci staniční sestry na Klinice gerontologické a metabolické. Všem shora jmenovaným k úspěšnému ukončení náročného studia srdečně gratulujeme a přejeme jim hodně úspěchů v další náročné práci.

Redakce

Něco ze zásad přípravy a realizace investiční výstavby

Někteří pracovníci Fakultní nemocnice vyjadřují občas pochybnosti o správnosti přípravy a zajištění výstavby nových objektů FN nebo rekonstrukcí objektů starších. Dovolím si na několika řádcích shrnout podstatné rysy metodiky, kterou používáme, abychom si byli jisti, že to, co stavíme, stavíme kvalitně a s co nejnižšími náklady.

Příprava výstavby nového objektu nebo větší rekonstrukce začíná vždy tzv. studií. Je to úvodní fáze projektové přípravy, ve které vybraný projektant či architekt, ve spolupráci s Investičním odborem a budoucími uživateli objektu, stanoví základní rysy budoucích prací: s ohledem na toky pacientů, personálu a materiálu, na inženýrské sítě atd. navrhne základní dispozici pracovišť, charakterizuje technologii (zdravotnickou i stavební), nároky na zásobování různými médii a provede odborný odhad nákladů na realizaci. Tyto práce se zadávají, v závislosti na rozsahu, buď osvědčeným projektantům, se kterými nemocnice již spolupracovala, nebo jsou vybráni na základě výběrových řízení. Cena studie se odvíjí od odhadnuté ceny díla a pohybuje se v rozmezí od několika desítek do stovek tisíc korun. Hradí se vždy z vlastních zdrojů nemocnice. Dotaci ze státního rozpočtu lze totiž získat až na vyšší stupně projektové dokumentace nebo na úhradu vlastní stavby. Žádost o ně však musí být vždy podložena studií.

Druhou fází projektové přípravy je projekt pro stavební povolení následovaný třetí fází - prováděcím projektem. Obě tyto fáze zpravidla zajišťuje jeden architekt či ateliér. Podle předpokládané výše nákladů (u velkých staveb může jít až o desítky milionů) je vybrán na základě výběrového řízení, veřejné obchodní soutěže, nebo urbanisticko-architektonické soutěže.

Na tomto místě připomeňme zásady výběrových řízení, které jsou stanoveny zákonem o veřejných zakázkách (199/1994 Sb. včetně novel a doplňků). Aplikaci zákona ve FN upravuje Směrnice ředitele FN III/2: Zadávání veřejných zakázek ve FN. Prvním krokem celého procesu je zpracování zadávacích podmínek, ve kterých se specifikuje předmět a rozsah díla a kritéria, podle kterých bude výběr proveden. Prvním kritériem je zpravidla cena, dále zkušenosti firmy v dané oblasti a finanční i věcné garance. U menších zakázek se k podání nabídek vyzývá několik firem (minimálně 3, obvykle 5 - 7) u velkých zakázek se vyhlašuje veřejná obchodní soutěž, do které se může přihlásit libovolný počet firem.

Nemocnice má výše zmíněným předpisem stanoveno několik výběrových komisí, mezi které se výběrová řízení rozdělují podle výše a charakteru zakázky. Členy komisí jsou jednak zástupci správních útvarů - vždy z Právního odboru, ekonomického úseku a provozně technického úseku, jednak zástupci budoucích uživatelů, člen dozorčí rady FN, někdy jsou přizváni zástupci státní správy. Počet členů komise není pevně stanoven, pohybuje se obvykle v rozmezí od 7 do 11.

Výběrová komise zasedá zpravidla dvakrát - poprvé při otvírání obálek s nabídkami. U větších zakázek firmy zasílají své nabídky v zapečetěných obálkách, které se před komisí otevrou, provede se kontrola formálních náležitostí nabídky a oznámí se cena nabídky. Tohoto zasedání se mohou zúčastnit i zástupci soutěžících firem. Jeho výsledkem je Protokol o otvírání obálek, ve kterém jsou uvedeny názvy soutěžících firem, zda splnily zákonem dané formální požadavky (v případě jejich nesplnění jsou ze soutěže vyřazeny) a cena, za kterou nabízejí realizaci zakázky. Nabídky pak převezme zadavatel zakázky k podrobnému hodnocení, které zpracuje do tzv. kritériální tabulky.

Druhé jednání komise je věnováno výběru dodavatele. Účastníci zkontrolují správnost zpracování tabulky, stanoví váhy jednotlivých kritérií. Potom určí pořadí uchazečů podle kritérií a jednoduchým výpočtem zjistí počet bodů, které každý uchazeč získal a které určuje jeho celkové pořadí. Jen ve zcela ojedinělých případech dochází k rovnosti bodů a komise určuje pořadí hlasováním. Výsledek jednání komise pak stvrzuje ředitel nemocnice.

S vybraným uchazečem je podepsána smlouva o dílo, na jejímž základě se zakázka realizuje. Smlouva vychází z nabídky, tzn. dodavatel se smluvně, a pod finanční sankcí za nesplnění, zavazuje realizovat zakázku v daném termínu, za nabídkovou cenu, s příslušnými garancemi, pojištěním, zárukami atd.

U stavebních zakázek vstupují firmy do soutěže za zcela rovných podmínek. Výběrové řízení se provádí na základě projektu pro stavební povolení nebo prováděcí projektové dokumentace. Součástí obou dokumentací je i tzv. výkaz výměr, který charakterizuje s velkou přesností rozsah jednotlivých stavebních prací. Nemocnice dostane od projektanta tento výkaz oceněný podle ceníku stavebních prací a má tedy k dispozici celkovou cenu díla - tzv. propočtovou cenu. Firmy, které vstupují do soutěže dostanou projektovou dokumentaci včetně „slepého“ (ceny nejsou uvedeny) výkazu výměr. Nabídkovou cenu pak stanoví tím, že jednotlivé položky výkazu ocení podle svých podmínek. Propočtovou cenu firmy neznají, ale i kdyby došlo, ať už z nemocnice nebo od projektanta, k úniku informací a tato cena jim byla známa, není jim nic platná. Díky mnoha okolnostem má každá firma jiné ceny různých prací, firmy mají různou režii a samozřejmě různé představy o zisku, který na dané zakázce mohou získat. Jediná informace, která by mohla výběrové řízení ovlivnit, je informace o nabídkových cenách konkurenčních firem, které v žádném případě nemohou získat před komisionálním otevřením obálek, pak se ceny stanou věcí veřejnou.

Důležitá je otázka konečné ceny díla. Jsou dva důvody, proč tato cena bývá zpravidla vyšší, než ta, za kterou se vítězná firma zavázala dílo realizovat a na kterou je uzavřena smlouva. První důvod, který se vyskytuje výhradně u rekonstrukcí, spočívá v omezené možnosti přesně určit stav rekonstruovaného objektu nebo jeho části a stanovit již v projektu odpovídající rozsah prací. Druhý důvod - během realizace dojde ke změně požadavků uživatele. V obou případech může být rozsah prací větší i menší. Oba se řeší formou dodatků ke smlouvě, ve kterých jsou zdůvodněny, vyčísleny a přesně, položkově, doloženy tzv. odpočty (rozsah prací je menší) nebo dopočty (rozsah prací je větší). Provedení (či neprovedení) prací je dokumentováno ve stavebním deníku a tam stvrzeno projektantem, dodavatelem díla a stavebním dozorem - zástupcem FN. V několika úrovních je tak dokladováno, že položky dodatku nejsou součástí původního projektu a nebyly tedy obsaženy v úvodní cenové nabídce.

Jak je patrné, je celý proces průhledný, dobře kontrolovatelný a rozhodně se nemůže stát předmětem nějaké manipulace jednotlivce nebo malé skupiny lidí. Na rozdíl od výběrových řízení na přístroje, příp. jiné dodávky, nelze stavební zakázku „ušít na míru“ nějaké firmě. Velké zakázky jsou navíc z větší či menší části kryty dotací ze státního rozpočtu. Jde o státem pečlivě sledované výdaje a činnost nemocnice v tomto směru byla již několikrát kontrolována Národním kontrolním úřadem. Jeho nálezy byly vždy negativní. *RNDr. Josef Židů, CSC.*

Jak je to s vjezdem do areálu Fakultní nemocnice

Od 1. srpna 2001 je zaveden režim placených vjezdů motorových vozidel do areálu Fakultní nemocnice. Motivem k tomuto opatření byla snaha snížit počet automobilů, které mnohdy nadbytečně dlouho parkují v areálu FN, a současně i snaha zpřístupnit areál všem, pro které je vzdálenost od vnějších parkovišť ke konkrétnímu zdravotnickému pracovišti značnou překážkou. „Nemocnice je služba pro lidi, která by měla být co nejvíce přístupná,“ řekl v rozhovoru pro Hradecké noviny (20. 7. 2001) docent Leoš Heger, ředitel FN. Zároveň s přípravou nového vjezdového systému byla rozšířena parkoviště jak v areálu, tak i před nemocnicí, a s dalším rozšířením parkovišť před nemocnicí se do budoucna počítá.

S podmínkami pro využití nového vjezdového systému byli pracovníci FN podrobně seznámeni a informována byla také veřejnost. Navíc dokonalé dopravní značení před vjezdem do nemocnice by mělo být zárukou, že ti návštěvníci, kteří do areálu potřebují vjet, se v zajetí automatické techniky „neztratí“. Přesto jsme se rozhodli tímto článkem ještě jednou připomenout, jak automatický vjezdový systém funguje.

Systém je řízen automaty s použitím čipových karet. Pro všechny uživatele platí základní pokyn, že po zvednutí závoru smí projet pouze jedno vozidlo. Režim je ale poněkud odlišný u tzv. abonentního systému a systému pro návštěvníky.

Abonentní systém je určen pro zaměstnance FN, resp. zaměstnance Lékařské fakulty, VLA či Speciální základní školy, kteří pracují ve FN, ale využíván je také u služebních vozidel FN, vozidel Územního střediska záchranné služby a vozidel některých organizací působících v areálu FN. Účastníci abonentního systému používají pro vjezd aktivovanou čipovou kartu (u zaměstnanců FN je to osobní identifikační karta), kterou pouze přiloží ke snímači před závorou vjezdu a obdobně i při výjezdu. Držitelé abonentních karet mohou používat libovolný ze dvou jízdních pruhů na vjezdu hlavní vrátnici a mohou používat i tzv. zadní vrátnici, při výjezdu pak bez ohledu na to, kterou vrátnici do areálu vjeli.

Pro zaměstnance FN je stanoven poplatek 5,- Kč za první vjezd do areálu v tzv. „placené době“, tj. v pracovních dnech od 5.30 do 13.00 hodin. Další vjezdy téhož dne (např. návrat z konzilia ze Staré nemocnice apod.) se již neúčtují. V ostatní době v pracovních dnech, v noci a průběžně o víkendech a svátcích je pro zaměstnance vjezd zdarma. Poplatky za vjezd jsou zaměstnancům FN sráženy ze mzdy. Aktivace karet probíhá každou středu v době od 11.00 do 14.00 hodin na Provozním odboru u p. Fila, č. tel. 3730. Pracovníci Lékařské fakulty, VLA a dalších organizací, kteří častěji zajíždějí v rámci své práce do FN a kterým nelze ve FN srážet poplatky ze mzdy, si mohou vyžádat aktivovanou abonentní kartu po složení příslušné zálohy.

Systém pro návštěvníky umožňuje vjet do areálu nemocnice pacientům, jejich doprovodu či návštěvám. Režim tohoto systému je od abonentního systému odlišný jednak v tom, že čipovou kartu vydá řidiči vozidla automat po stisknutí knoflíku, a to pouze v pravém jízdním pruhu, jednak v jiném stanovení tzv. „placené“ a „neplacené“ doby. Při výjezdu z nemocnice v tzv. „neplacené době“ (tj. při pobytu v areálu do 30 minut a v době od 20.00 do 5.30 hodin) řidič u výjezdové závoru vloží vjezdovou kartu do odeběrače a automat otevře závoru. Nemusí tedy zajíždět k automatické pokladně. Návštěvníci ale mohou i pro vjezd z areálu používat pouze hlavní vrátnici.

V tzv. placené době řidič nejprve zaplatí u automatické mincovní pokladny. Zde po přiložení čipové karty ke čtečce pokladny se na displeji zobrazí částka k zaplacení, platí se mincemi, automat vrací nazpět. Po stisku tlačítka „Tisk dokladu“ vydá pokladna i doklad o zaplacení. Po zaplacení přejede řidič do prostoru vrátnice k výjezdové závoře, vloží kartu do automatu a ten otevře závoru. Prvních třicet minut přítomnosti vozidla v areálu nemocnice je zdarma. Za každých dalších započatých 60 minut je poplatek 5,- Kč.

Osoby s průkazkou ZTP jsou (po prokázání se) povinnosti placení vjezdu zproštěny. Zvláštní režim lze uplatnit u chronicky dialyzovaných pacientů a pacientů, kteří dlouhodobě dojíždějí častěji než jednou týdně do nemocnice kvůli ambulantní péči a jsou imobilní (event. se jedná o malé, těžce nemocné děti). Pro ně udělí ředitel FN na základě žádosti vedoucího lékaře ambulance či primáře oddělení právo bezplatného vjezdu (podrobné pokyny pro podání takové žádosti uvádí oběžník FN č. 16 ze dne 15. srpna 2001).

Po několikátýdenní zkušební době je dnes vjezdový systém v podstatě stabilizován. Jak nás informoval vedoucí strážního a informačního oddělení Provozního odboru FN pan Milan Filo, aktivováno již bylo cca 1 200 abonentních karet (včetně karet pro služební vozidla FN a vozidla ÚSZS) a cca 200 karet pro vozidla firem působících v areálu FN. Zvykli si i návštěvníci nemocnice. A tak si můžeme jen přát, aby se už neopakovaly případy přeražených závor, které v prvních zkušebních týdnech systému byly noční můrou pracovníků Provozního odboru FN, a aby systémem bezporuchově fungoval.

Redakce

Foto PhDr. Vladimír Panoušek

SETKÁNÍ S HISTORIÍ

Ve dnech 26.-29. června 2001 se v Hradci Králové uskutečnilo **5. mezinárodní sympozium k dějinám medicíny, farmacie a veterinární medicíny**. Organizací byly pověřeny tři královéhradecké vysoké školy - Vojenská lékařská akademie Jana Evangelisty Purkyně a dvě zdejší fakulty Univerzity Karlovy - Lékařská fakulta a Farmaceutická fakulta. Vojenská lékařská akademie byla hlavním pořadatelem, sympozium zařadila k významným akcím v jubilejním roce padesátiletí svého trvání v Hradci Králové. V situaci absence sponzorů se pomoci a cenných rad dostalo organizátorům zejména od kolegů z Ústavu dějin lékařství a cizích jazyků 1. LF UK Praha a pražského Výzkumného centra pro dějiny vědy.

Téměř sto přihlášených příspěvků bylo rozděleno do čtyř tematických sekcí:

- Význam pramenů, literatury a knihoven pro vzdělávání zdravotnických a veterinárních pracovníků.
- Medicína a vojenství.
- Vývoj oboru medicíny, farmacie, veterinární medicíny a organizace vojenské zdravotnické péče.
- Osobnosti medicíny, farmacie a veterinární medicíny.

Na základě obdržených abstraktů vystoupení byl připraven Sborník abstraktů, který obsahuje i adresář autorů.

Významná byla účast zahraničních badatelů. Bereme-li za samozřejmé tradičně silné zastoupení kolegů ze Slovenska, je možné konstatovat, že zvláště zařazení problematiky historie vojenského zdravotnictví a polní medicíny se odrazilo v četnosti zahraničních přihlášek. Badatelé (20) z Německa, Rakouska, Polska, Holandska, Slovinska, Maďarska poutali pozornost účastníků sympozia.

Zahájení sympozia proběhlo pod působivou režii (prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.) ve velké posluchárně Lékařské fakulty dne 26. června. Přítomnost hlavních představitelů regionu a města - v čele s hejtmánem královéhradeckým Ing. Pavlem Bradíkem, primátorem města Hradec Králové Ing. Oldřichem Vlasákem, biskupem královéhradeckým Mons. Dominikem Dukou - a představitelů akademické obce byla umocněna vystoupením trubačů Gardy města Hradec Králové. Jejich fanfáry také uvedly velmi slavnostní okamžik zahajovacího ceremoniálu, kdy děkan Lékařské fakulty prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., předal významnému egyptologovi prof. MUDr. PhDr. Eugenu Strouhalovi, DrSc., jako výraz ocenění jeho ba-

Ze slavnostního zahájení.

Foto Eva Vídeňská

datelského přínosu a u příležitosti jeho životního jubilea stříbrnou pamětní medailí LF UK v Hradci Králové.

Jednání jednotlivých sekcí se rozeběhla od středy 27. června a uskutečnila se ve Vojenské lékařské akademii.

V programu sympozia nechyběly doprovodné akce. Vedle prohlídky historického jádra města Hradec Králové to byly středověký zájezd do prostoru bojiště prusko-rakouské války 1866 na Chlumu u Hradce Králové a o den později návštěva farmaceutického muzea v Kuksu. Návštěva areálu památníku na Chlumu navazovala na problematiku sekce medicína a vojenství, u příležitosti 135. výročí této tragédie se zaměřila především na otázky tehdejšího pojetí a organizace zdravotnické péče na bojišti. Návštěva Kuksu byla zcela v režii Farmaceutické fakulty (doc. PhDr. Karel Král, CSc.). Vedle prohlídky známého barokního komplexu byla představena nová a čerstvě otevřená expozice Českého farmaceutického muzea. Jedná se o pozoruhodný výsledek dlouhodobého úsilí pracovníků Katedry sociální a klinické farmacie Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové a v první řadě vedoucího Českého farmaceutického muzea doc. RNDr. Václava Ruska, CSc.

Dne 29. června 2001 vyvrcholilo sympozium plenárním zasedáním účastníků, kteří mimo jiné přijali závěrečné usnesení, ve kterém jsou konány příštího - 6. ročníku sympozia pověření slovenští kolegové.

Doc. PhDr. František Dohnal, CSc.

Vojenská lékařská akademie J. E. Purkyně

Historie sblížující

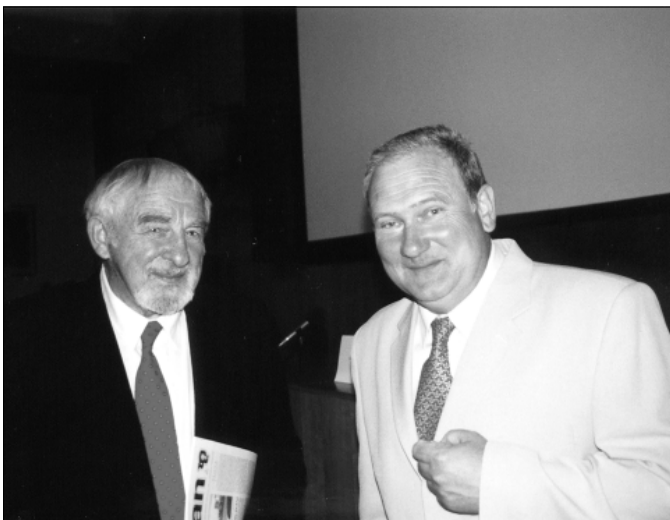
O průběhu 5. mezinárodního sympozia k dějinám medicíny, farmacie a veterinární medicíny, které se uskutečnilo letos v červnu v Hradci Králové, zevrubně informuje v článku „Setkání s historií“ prezident sympozia doc. PhDr. František Dohnal, CSc. Doplním jenom, že na sympozium bylo prezentováno i devět prací autorů z naší fakulty a nemocnice. V sekci nazvané „Význam pramenů, literatury a knihoven pro vzdělávání zdravotnických a veterinárních pracovníků, to byla sdělení E. Čečkové (Lékařská knihovna LF UK a FN) a Z. Voplatkové (VLA JEP) „Vznik, vývoj a současnost lékařských knihoven v Hradci Králové“, J. Pechla, E. Rudolfa, J. Kolářové a M.

Červinky (Ústav lékařské biologie a genetiky LF UK) „Práce s bibliografickými databázemi v prostředí Internetu jako součást výuky lékařské biologie a genetiky“ a A. Adlafové (Ústav jazyků LF UK) „Sine nominibus nulla scientia: zamyšlení nad lékařskou němčinou“. V sekci nazvané „Historický vývoj oborů medicíny, farmacie, veterinární medicíny a organizace zdravotnické péče“ (předsedající prof. MUDr. Hvězdoslav Stefan, CSc.) vystoupili autoři B. Pospíšilová, O. Procházková, Z. Hodačová, D. Slížová, O. Krs (Ústav anatomie LF UK) s přednáškou „Paleopatologické nálezy zhojených válečných poranění lebky a dlouhých kostí (Broumovská

Zleva: Prof. Ladislav Chrobák, doc. Vladimír Měrka, prof. Erhard Geissler.

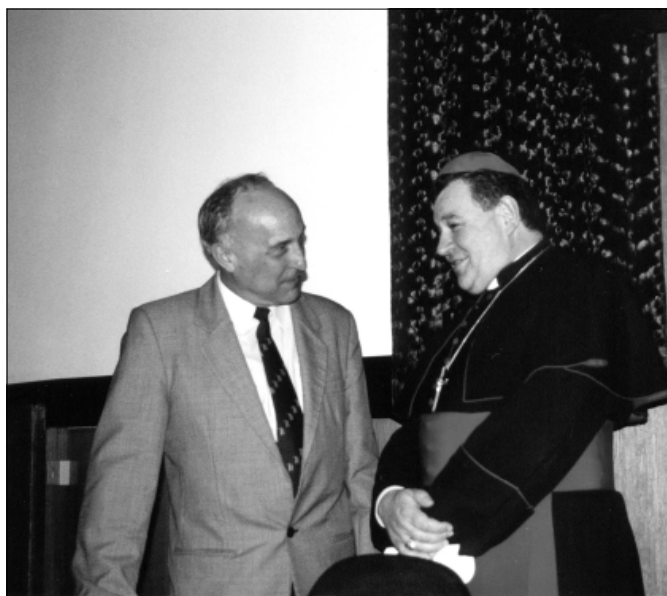
„kostnice, XIII.-XVIII. století“, I. Šteiner (Fingerlandův ústav patologie LF UK a FN) s přednáškou „Historie Purkyňových vláken v srdci“, L. Chrobák (Kabinet dějin lékařství LF UK) s přednáškou „Historie poklepu hrudníku“ a H. Stefan (Urologická klinika FN) s přednáškou „Vývoj urologie v Hradci Králové v letech 1951-1961“. V sekci nazvané „Osobnosti medicíny, farmacie a veterinární medicíny“ přednesla L. Plášilová (Kabinet dějin lékařství LF UK) sdělení „Preventivní lékařství v Hradci Králové a MUDr. Josef Vanický“ a uvedla poster „První tkáňová banka a prof. MUDr. Rudolf Klen, DrSc.“

Prof. Hvězdoslav Stefan a doc. František Dohnal.

Nemohu se ale také nezmínit o společenské atmosféře symposia. Již samotné zahájení probíhalo ve znamení bezprostředních mezilidských vztahů. Přátelské rozhovory se odehrály ještě před začátkem programu a nic nezáleželo na tom, že někteří z účastníků symposia se setkávali vůbec poprvé. Povýtce „lidský“ rozměr měly i slavnostní promluvy členů čestného předsednictva. Připomenu zde alespoň laskavě úsměvně expoziční hejtmana Královéhradeckého kraje Ing. Pavla Bradíka, který si mj. povšíml značného zastoupení žen v přípravném výboru symposia a označil to za následováním příklad pro politickou sféru naší země, milý projev Jeho excelence biskupa královéhradecké diecéze Mons. Dominika Duky, který hovořil

o pozitivním vztahu katolické církve k historii a s úsměvem se přitom odvolával i na svůj kněžský oděv, a krásné laudatio, přednesené k poctě profesora Eugena Strouhala viceprezidentem symposia profesorem Ladislavem Chrobákem. Výjimečná atmosféra zřejmě také způsobila, že přestávka po slavnostním zahájení se nezvykle protáhla. Bylo milé, že i hosté - členové čestného předsednictva - po celou tu dlouhou přestávku zůstali mezi účastníky symposia a dali se jim cele k dispozici. Přispěli tak nemalou měrou ke krásné, přátelské atmosféře. Podařilo se mi v dočasně vyprázdněné posluchárně zachytit objektivem alespoň prezidenta symposia docenta Dohnala, který po náročném zahájení nalezl chvíli pohody ve společnosti nestora medicínských historiků pana profesora Stefana, vyfotografoval jsem si pana biskupa Mons. Dominika Duku a také egyptologa pana profesora Strouhala. Škoda, že také v přeplněném foyeru posluchárny nebylo možné fotografovat. Rád bych si byl odnesl

Děkán prof. Ivo Šteiner v rozhovoru s Mons. Dominikem Dukou.

daleko více dokumentů o tom, že láska k historii opravdu lidi sbližuje. Duch přátelství a vzájemné úcty přetrvával po celé symposium.

PhDr. Vladimír Panoušek
foto autor

Prof. Eugen Strouhal podepisuje svoji knihu.

K pětasedmdesátinám profesora Jaromíra Svěráka

Prof. MUDr. Jaromír Svěrák, DrSc., se narodil 9. 7. 1926 v Kelči na Moravě. Obecnou školu a gymnázium vychodil v Olomouci. V letech 1945-1950 studoval na Lékařské fakultě UK v Praze a po jednoročném působení na očním oddělení v Přerově nastoupil jako vědecký aspirant, později jako asistent Oční kliniky tehdejší Vojenské lékařské akademie J. Evangelisty Purkyně v Hradci Králové. Na klinice pracoval pod vedením vynikajících oftalmologů prof. MUDr. J. Vanýska, DrSc., a prof. MUDr. M. Klímy, DrSc.

V roce 1958 MUDr. Svěrák obhájil kandidátskou práci, v r. 1964 doktorskou disertační práci. V r. 1961 byl ustanoven do funkce docenta očního lékařství na Oční klinice Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, ale teprve 15. 6. 1990, tedy téměř třicet let po dosažení docentury, mohl být jmenován profesorem očního lékařství, protože kádrovou politikou v období normalizace byl zatlačen do pozadí.

Záhy po příchodu na královéhradeckou kliniku si na doporučení profesora Klímy zvolil jako téma své vědecké a výzkumné práce elektrofyziologii zrakového analyzátoru. Tomuto problému zůstal věrný po celou dobu své vědecké činnosti a pracuje na něm dosud. Spolu se svým vědeckým spolupracovníkem a přítelem prof. MUDr. J. Peregrinem, DrSc., vybudoval na klinice elektrofyziologickou laboratoř, která řeší problémy záznamů a registrace sítnicových potenciálů, oscilačních potenciálů a v poslední době i zrakových vyvolaných potenciálů. Vybudoval laboratoř, která jako jediná v republice pracuje podle mezinárodního standardu.

V oboru elektoretinografie zaujímá profesor Svěrák prvořadé místo nejen v české, ale i světové oftalmologii. O výsledcích své výzkumné práce přednášel na četných významných me-

zinárodních sympoziích oftalmologů a dosud publikuje v domácích i zahraničních odborných časopisech.

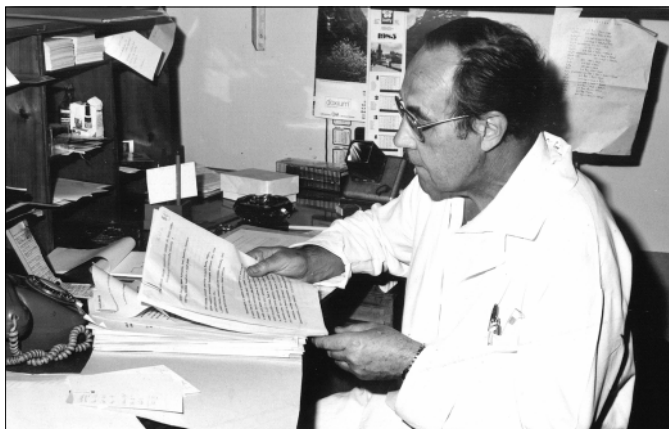
Kromě již zmíněného, převážně teoreticky zaměřeného výzkumu se profesor Svěrák trvale a soustavně věnuje i výzkumným a vědeckým úkolům spojeným s léčebnou praxí, které jsou řazeny do státních výzkumných úkolů. Zajímá se především o problematiku hereditárních dystrofií, účinku léků na sítnicovou aktivitu, sleduje změny u nemocných s chronickým ledvinovým selháním a po transplantaci ledvin. V poslední době zkoumá pomocí oscilačních potenciálů funkční změny subklinického poškození sítnice při významné stenóze karotidy, dále při diabetu mellitus, které se nedají jinou metodikou odhalit. Všechny vý-

zkumné úkoly, na nichž se podílel, byly úspěšně obhájeny, většinou ve skupině B, ale také ve skupině A. Rovněž v současné době je řešitelem dalšího výzkumného úkolu. Profesor Svěrák uveřejnil přes 200 vědeckých prací, přednesl asi 280 přednášek, je spoluautorem dvou monografií.

Profesor Svěrák není jen vynikajícím vědcem svého oboru, ale také svědomitým klinickým lékařem, uznávaným diagnostikem. Byl zvučným a úspěšným operátorem. Zároveň byl velmi oblíbeným učitelem s velkým rozhledem, který svůj obor přednášel s láskou a nadšením. Jemu vděčí klinika za to, že se na ní trvale udržují morální hodnoty medicíny, důslednost, svědomitost, laskavost a vlídnost k nemocným. Získal si oblibu a úctu svých spolupracovníků, vděčnost a obdiv svých pacientů, vážnost a uznání studentů medicíny.

Profesor Svěrák je stále odborně aktivní, pravidelně dochází na Oční kliniku. Jsme rádi, že můžeme čerpat z jeho odborných zkušeností a těšit se z jeho přítomnosti mezi námi.

Doc. MUDr. Dagmar Hejcmanová, CSc.

POZVÁNÍ NA VÝSTAVU

Univerzita Karlova v Praze
Lékařská fakulta v Hradci Králové
pořádá k zahájení akademického roku 2001 / 2002 výstavu

JAN SMIT
FOTOGRAFIE

UNIVERZITA KARLOVA 1990-2001 - LÉTA OBRODY
ARCHITEKTONICKÉ SKVOSTY KAROLINA

vernisáž se uskuteční
dne 2. října 2001 ve 14.00 hodin
ve výstavních prostorách v I. patře budovy Lékařské fakulty,
Šimkova ul. 870, Hradec Králové

Výstava je první částí širšího tematického cyklu z díla Jana Smita
a potrvá do 31. října 2001

VZPOMÍNÁNÍ SENIORŮ

Dne 2. května 2001 se uskutečnilo mimořádné zasedání Spolku lékařů Hradec Králové na téma „Senioři Lékařské fakulty a Fakultní nemocnice vzpomínají - vážně i vesele“.

Úvodem děkan Lékařské fakulty prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., pozdravil přítomné, mezi nimiž byli i studenti, a jednotlivé členy panelu, s jejichž jmény je spojen i kus historie naší fakulty a nemocnice. V abecedním pořadí to byli:

PROF. MUDR. JAROSLAV DANDA, DRSc., nar. v roce 1915, v Hradci Králové působil od roku 1947 a po prof. Janouškovi byl v letech 1970 až 1980 přednostou Kliniky nemocí kožních a pohlavních. Ve vědecké práci se profesor Danda zaměřoval ponejvíce na pohlavní nemoci a psoriázu. Jeho velkým celoživotním dílem, naplňujícím šest svazků, je systematika dermatovenerologie s pomocí desetinného třídění. Péče profesora Dandy o přesnou a kultivovanou odbornou terminologii byla jeho velkým přínosem oboru dermatovenerologie. Jeho celoživotním komplementárním zájmem byla literární tvorba. Napsal pod pseudonymem na 200 dobrodružných románů, detektivek a povídek. Později vyměnil psací stroj za řezbářské dláto. Svá řezbářská díla a keramické práce vystavoval na více než 80 výstavách doma i v cizině. Závodně se věnoval odbíjení.

PROF. MUDR. JAROMÍR EMR, CSc., nar. 1918, na Lékařské fakultě a ve Fakultní nemocnici pracoval od roku 1946. Uzávěření vysokých škol nacisty v roce 1939 ho zastihlo v pátém semestru. Promoval v červenci 1946. Jak sám uvádí, po celou dobu uzavření vysokých škol studoval Weignerovu topografickou anatomii, takže bezprostředně po promoci nastoupil na anatomii, odkud ho pro ortopedii získal prof. Vavřda, když se dozvěděl o jeho anatomických znalostech. V roce 1970 se stal po prof. Vavřdovi přednostou ortopedické kliniky.

PROF. MUDR. LADISLAV CHROBÁK, CSc., nar. 1927, do Hradce Králové přišel v roce 1953 na I. interní kliniku, na které se věnoval hematologii. Je zakladatelem a byl prvním přednostou Oddělení klinické hematologie ve Fakultní nemocnici. První hematologické oddělení založil i v Kuvajtu během své expertízy v letech 1968-71 a jako první profesor hematologie byl učitelem na tamní nově zřízené lékařské fakultě v letech 1982-84. Byl předsedou České hematologické společnosti, expertem SZO a v 90. letech hlavním odborníkem MZd pro hematologii. Zná několik světových jazyků. Jeho záliba v cizích jazycích mu pomáhala při jeho funkci proděkana pro zahraniční styky v letech 1991-97 a otvírala dveře v cizině. Předsedal na několika mezinárodních kongresech a konferencích a to i s nositelem Nobelovy ceny pro transplantaci kostní dřeně E. Donall Thomase. Jeho Propedeutiku vnitřního lékařství (vyšla 9krát jako skriptum a v roce 1997 knižně) používají od roku 1976 studenti všech našich lékařských fakult.

PROF. MUDR. RUDOLF KLEN, DRSc., 1915. Patří spolu s prof. Emrem mezi prvních sedm absolventů naší lékařské fakulty. V roce 1952 založil ve Fakultní nemocnici Tkáňovou ústřed-

nu, které byla evropskou prioritou. Jediné obdobné pracoviště, které však bylo až do 50. let utajováno, bylo v USA. V roce 1952 se součástí Tkáňové ústředny FN stala mléčná banka. Jeho monografie o biologických základech konzervace tkání byla první soubornou publikací o problematice tkáňových bank ve světovém písemnictví a byla přeložena do ruštiny a v přepracovaném vydání do angličtiny. Koncepce hradecké Tkáňové ústředny byla v roce 1964 přijata jako obecná norma na kongresu International College of Surgeons ve Vídni. Od sedmdesátých let se účastnil transplantačního programu ve FN svými experimentálními pracemi zaměřenými na konzervaci ledvin pro transplantace a zavedením perfuzní služby pro klinické transplantace ledvin. Uspořádal několik mezinárodních konferencí a sympozií. Přednostou pracoviště byl až do roku 1983. Je dosud vědecky aktivní jako člen Regionálního transplantačního centra Fakultní nemocnice.

PROF. RNDR. JAROSLAV KVĚTINA, DRSc., DR. H. C., se narodil v roce 1930 a byl nejmladším členem panelu. Na LF pracoval po 15 let od r. 1955 do r. 1970 na Katedře farmakologie jako odborný asistent, později jako docent a pak jako vedoucí katedry. Jeho zásluhou a enormním úsilím vznikla zdejší Farmaceutická fakulta. Po 20 let (1969-1990) byl jejím děkanem a současně i vedoucím Katedry farmakologie a toxikologie. Byl členem-korespondentem a později akademikem bývalé ČSAV. Současně je vědeckým pracovníkem Ústavu experimentální biofarmacie AVČR.

PROF. MUDR. JAROSLAV PROCHÁZKA, DRSc., se narodil v roce 1913. Do Hradce Králové přišel v r. 1939 jako sekundář na chirurgické oddělení, které vedl tehdy ještě docent Jan Bedrna, později slavný akademik. Po jeho smrti v r. 1956 se stal přednostou Chirurgické kliniky. Věnoval se především hrudní chirurgii. Má v bývalé Československé republice prioritu v resekcí plic v roce 1947. Již v roce 1958 provedl operaci srdce v mimotělním oběhu a v r. 1985 založil v této republice první kardiochirurgické centrum. Počátkem 70. let v roce 1971 provedl první operaci v mimotělním oběhu v Chest Hospital v Kuvajtu a položil tak základ pro vznik tamějšího kardiochirurgického oddělení. Svého času byl i hlavním chirurgem republiky. Jeho monografie o resekcí plic a chirurgickém léčení získaných chlopních vad se staly pionýrskými publikacemi v této problematice. V r. 1989 vydal knihu „Ze vzpomínek chirurga“. Z mnoha poct, kterých se mu dostalo, uvedme alespoň, že na Karlově Univerzitě je jedním z prvních nositelů zlaté medaile UK. V roce 2000 získal medaili Josefa Hlávky a v tomto roce (2001) se stal laureátem ceny dr. Františka Ulricha 2001.

PROF. MUDR. VLADIMÍR PŮŽA, DRSc., se narodil v roce 1926. Do Hradce Králové přišel v roce 1953 na Ústav biologie, který tenkrát vedl doc. Hluchovský. Po úmrtí doc. Hluchovského v r. 1956 převzal na 25 let vedení ústavu. Hlavním zaměřením prof. Půži byla cytologie a tkáňové kultury. Už v 60. letech jako první u nás testoval na tkáňových kulturách ve spolupráci

se Stomatologickou klinikou různé stomatologické materiály. Zavedl rovněž mikrokineematografii, kterou současně ústav rozvíjí, takže nedávno mladému příslušníku ústavu Pharm. Dr. Emilu Rudolfovi, Ph.D., byla udělena Fingerlandova cena za práci z oblasti mikrokineematografie.

PROF. MUDR. LEON SAZAMA, DRSc., se narodil v r. 1911 a je seniorem naší fakulty a FN. Na nově zřízenou fakultu nastoupil hned v roce 1945 jako zástupce tehdejšího přednosty stomatologické kliniky prof. MUD. Karla Měšťana. V letech 1951-1976 byl přednostou kliniky a vybudoval v Hradci Králové renomované pracoviště. V roce 1960 založil na fakultě stomatologickou větev, specializovanou výuku stomatologů. V letech 1962-76 byl proděkanem pro stomatologický směr. Prioritními zájmy pana prof. Sazamy byly stomatochirurgie, a to hlavně traumatologie, a choroby slinných žláz. Této problematice jsou také věnovány jeho monografie Úrazy obličejových kostí (1960) a Choroby slinných žláz (1968), které jsou pokládány za stěžejní díla oboru. Kromě stomatologie se prof. Sazama věnoval i populární beletrii, sbíral veselé příhody ze zdravotnického prostředí, které v roce 1988 vydal pod pseudonymem v knížce „Okolo Hradce v bílém plášti“. Je členem řady zahraničních společností a nositelem zlaté medaile UK. V roce 2000 mu byla udělena medaile Josefa Hlávky.

PROF. MUDR. HVĚZDOSLAV STEFAN, CSc., se narodil v roce 1920. Na zdejší chirurgickou kliniku prof. Bedrny přišel v r. 1952. Věnoval se chirurgii a zejména urologii. V roce 1960 se stal prvním přednostou Oddělení dětské chirurgie a celá jeho další profesionální éra je věnována dětské chirurgii a zejména dětské urologii, v nichž dosáhl mezinárodního věhlasu. Připomenout si můžeme slova významného dětského chirurga prof. Tošovského, který svého času v laudatio k životnímu jubileu profesora Stefana zmínil výrok významného britského dětského chirurga Davida Waterstona, že za dětského chirurga se může pokládat teprve ten, kdo s úspěchem oddělí srostlá - siamská - dvojčata. To se prof. Stefanovi podařilo v roce 1980. Prof. Stefan dosud pracuje ve FN. Předmětem jeho hlubokého zájmu je i historie medicíny. Mimo řady článků věnovaných této problematice napsal krásnou publikaci o Karlu Rokitanském. Za 2. světové války se aktivně účastnil protifašistického odboje, za což mu byly prezidentem Československé republiky dr. E. Benešem v r. 1946 uděleny medaile Za zásluhy I. stupně a Čsl. válečný kříž.

PROF. MUDR. LEO STEINHART, DRSc., se narodil v roce 1924. Ve FN nastoupil na Radiologickou kliniku v roce 1951 a od roku 1971 do roku 1990 byl proděkanem pro vědecko-výzkumnou činnost. Byl členem korespondentem bývalé ČSAV. Velmi se zasloužil o vybudování pracoviště, které po všech stránkách patří k předním v republice. Ve FN dosud pracuje. Jeho hlavními zájmy, v nichž dosáhl pozoruhodných výsledků, jsou kardiovaskulární diagnostika, intervenční radiologie a moderní zobrazovací metody. Jeho zásluhou začal v r. 1978 ve FN pracovat počítačový tomograf. V r. 1963 získal Státní cenu spolu s MUDr. Endrysem za transseptální katetrizaci srdce. Byl prvním lékařem z bývalé Československé republiky, který pra-

coval v Kuvajtu a podnítil tak díky své vysoké odbornosti zájem tohoto státu o další naše pracovníky, kteří v Kuvajtu pracovali jako experti nebo učitelé na lékařské fakultě. Dovedl se obklopit a poskytnout prostor pro odbornou a vědeckou práci schopným pracovníkům, jakými byli doc. Černochoch, doc. Hlava, doc. Eliáš, doc. Krajina a doc. Heger. Ve FN vybudoval pracoviště, které patří k předním v našem státě.

*

Jednotliví lékaři se ve svých vzpomínkách zmínili, kdy a za jakých okolností začali pracovat v Hradci Králové. Prvním z nich byl prof. Procházka, který je v Hradci Králové 62 let. Okupace německými nacisty ho zastihla v roce 1939 u vojenského útvaru v Náchodě. Měl tenkrát přislíbeno místo na chirurgické klinice v Praze, ale po rozhovoru s Dr. Vavrdou, pozdějším profesorem, se oba rozhodli, že to zkusí v Hradci na oddělení doc. Bedrny, o kterém slyšeli, že je to výborný, progresivní chirurg. Od roku 1945 na fakultě a ve FN pracoval a budoval Stomatologickou kliniku prof. Sazama, který do Hradce přišel z Prahy z kliniky prof. Kostečky. O obtížích, s jakými tato klinika byla budována, píše pan profesor, současně nejstarší člen lékařské fakulty, který se letos v září dožije 90 let, v článku „O nekonečném stěhování - clinica nostra migrando crescebat“ v publikaci Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové 1945-1995. Prof. Klen a prof. Emr byli mezi prvními sedmi absolventy v roce 1946.

Převážná část vzpomínek však byla věnována úsměvným historkám, které prožili účastníci panelu buď sami, nebo které se týkaly spolupracovníků a přednostů. Tak zazněla i jména prof. Fingerlanda, prof. Bedrny, pediatra prof. Blechy, farmakologa prof. Grossmana, internisty prof. Jurkoviče a dalších. Závěrem si dovolím uvést alespoň jednu historku, kterou vyprávěl pan profesor Sazama:

„Profesora Bedrny jsem si moc vážil. Vždycky jsem měl k němu, tak jako ostatní, velkou úctu. Prof. Bedrna byl velmi aktivní, stále něco zařizoval. Jednou přiběhl do kanceláře. Sekretářka ho upozornila: »Pane profesore, máte přednášku.« »Ale kdepak, tu mám ve středu.« »Ale dnes je středa, pane profesore, a vy už máte deset minut přednášet.« Prof. Bedrna se podíval na kalendář: »No jo, máte pravdu, no nic, to se zařídí...« a vyběhl z kanceláře. Na chodbě zahlédl nemocného, kterého předtím viděl na vizitě. Rozhodl se, že ho bude na přednášce demonstrovat. Když přednáška skončila, obrátil se prof. Bedrna na asistenta, který se přednášky rovněž účastnil, slovy: »Tak co tomu říkáte? Že to nebylo špatné?« »No, pane profesore, bylo to výtečné. Studenti si ohromně váží vašich zkušeností. Dělali si pilně poznámky. Jenom jeden detail bych si dovolil poznamenat. Ten nemocný, co jste na něm tak perfektně oddemonstroval podráždění slepého střeva, je žlučníkář a zítra jde na sál.«“

Bylo těch historek hodně, jedna lepší než druhá. Bývalé významné osobnosti zde byly představeny i z té druhé, lidské stránky, aniž jim to ubralo na důstojnosti a významu.

Dvouhodinové vystoupení seniorů odměnilo publikum bouřlivým potleskem vstoje a komentáře „to by se mělo opakovat“ nebo „mělo to být delší“ svědčily, že šlo o akci úspěšnou. Závěrem děkan prof. Šteiner poděkoval profesorovi Klenovi, který byl otcem myšlenky takovou akci uspořádat.

L.Ch.

V měsíci červnu poděkoval doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové, osobním dopisem těmto dlouholetým zaměstnancům, ukončujícím svůj pracovní poměr ve FN:

Paní **Jiřině Bastlové**, dělnici nemocniční prádelny. Paní Jiřina Bastlová nastoupila do někdejšího Krajského ústavu národního zdraví (KÚNZ) Hradec Králové jako pracovnice provozu nemocniční prádelny. Téměř 26 let pracovala v náročném provozu žehlírny až do skončení pracovního poměru 29. 6. 2001.

Paní **Mileně Hrstkové**, radiologické laborantce Kliniky onkologie a radioterapie. Paní Milena Hrstková absolvovala v roce 1962 dvouletý kurs s maturitou na Střední zdravotnické škole v Hradci Králové, obor rentgenologický laborant. 1. 7. 1962 nastoupila do KÚNZ Hradec Králové jako RTG laborantka na Radiologickou kliniku. V roce 1969 absolvovala při ÚDVZ Brno pomaturitní specializační studium - obor radioterapie. Ve FN HK pracovala nepřetržitě 39 let do 14. 6. 2001.

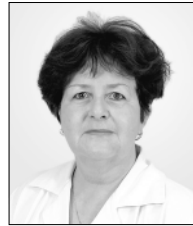
Paní **Jarmile Hrubé**, dělnici nemocniční prádelny. Paní Jarmila Hrubá nastoupila do KÚNZ Hradec Králové 5. 12. 1966 jako vyučená dámská krejčová do funkce opravářky prádla v provozní krejčovně nemocniční prádelny. Od roku 1983 organizovala provoz pracoviště jako vedoucí čtyř dílny. V posledním období pracovala v prádelně jako dělnice. Ve Fakultní nemocnici pracovala téměř 35 let až do skončení pracovního poměru 30. 6. 2001.

Paní **Jaroslavě Jelínkové**, zdravotní laborantce se specializací, pracovnici Ústavu klinické mikrobiologie. Paní Jaroslava Jelínková nastoupila do KÚNZ Hradec Králové 27. 6. 1968 jako laborantka na I. interní kliniku. V říjnu 1968 byla jako laborantka přeřazena na Oční kliniku. Od května 1969 působila v oboru lékařské mikrobiologie. Nejdříve to byl Ústav lékařské mikrobiologie při KÚNZ, dále KHS odbor virologie a později Ústav klinické mikrobiologie. V roce 1971 vystudovala na Střední zdravotnické škole dvouletý studijní obor zdravotní laborant. Pomaturitním specializačním studiem v Brně v roce 1976 získala vyšší specializaci, kdy složila atestační zkoušku z mikrobiologických vyšetřovacích metod. V laboratořích zajišťujících diagnostiku virových onemocnění pracovala paní Jelínková téměř 33 let až do skončení pracovního poměru 30. 6. 2001.

Paní **Renátě Klopové**, staniční sestře Oční kliniky. Paní Renáta Klopová nastoupila do Fakultní nemocnice v Hradci Králové 1. 1. 1981 jako zdravotní sestra na Oční kliniku. Zde

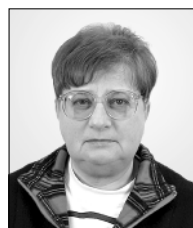
pracovala v třísměnném provozu jako sestra u lůžka. Od 1. 1. 1987 byla pověřena zastupováním staniční sestry. V listopadu 1989 úspěšně dokončila pomaturitní specializační studium složením spec. zkoušky z oboru Ošetrovatelská péče o dospělé. Tím splnila kvalifikační předpoklady pro výkon funkce staniční sestry. Tuto funkci vykonávala na Oční klinice od 1. 12. 1989 až do skončení pracovního poměru 7. 6. 2001, kdy odešla do důchodu. Ve FN HK pracovala 20 let.

Paní **Martě Krtičkové**, zdravotní sestře Kliniky ušní, nosní a krční. Paní Marta Krtičková nejprve nastoupila do KÚNZ Hradec Králové jako absolventka Střední zdravotnické školy. V období od 1. 7. 1962 do 31. 3. 1965 pracovala jako zdravotní sestra na Psychiatrické klinice. Po jedenáctileté přestávce se 1. 4. 1976 do nemocnice vrátila jako zdravotní sestra u lůžka. V třísměnném provozu na Klinice ušní, nosní a krční pracovala nepřetržitě 25 let až do skončení pracovního poměru 30. 6. 2001.

MUDr. Zdeňku Slavíkovi, lékaři Dětské kliniky. Pan doktor Slavík nastoupil do Fakultní nemocnice v Hradci Králové 1. 1. 1984 na Dětskou kliniku jako sekundární lékař s II. atestací z pediatrie. Postupně pracoval jako lékař s vyšší specializací, starší sekundární lékař, samostatně pracující lékař s vyšší specializací na ambulancích a lůžkových odděleních Dětské kliniky. Od 1. 7. 1997 byl ředitelem FN jmenován do funkce zástupce přednostky kliniky pro léčebnou péči na úseku starších dětí. Tuto funkci vykonával do 30. 6. 2001, kdy požádal o uvolnění z funkce a snížení pracovního úvazku. Ve funkci zástupce přednostky kliniky se pan doktor Slavík zasloužil nejen o úspěšný chod pracoviště, ale i o rozvoj kliniky. Od 1. 7. 2000 do 30. 6. 2001 vedl na Dětské klinice hemato-onkologickou poradnu. Ve FN pracoval MUDr. Zdeněk Slavík 17 let.

Paní **Marii Vasylyšinové**, uklízečce - pokojské ubytovacích zařízení. Paní Marie Vasylyšinová nastoupila do KÚNZ Hradec Králové 9. 9. 1985. Jako uklízečka - pokojská Správy ubytovacích zařízení FN HK pracovala téměř 16 let až do skončení pracovního poměru 29. 6. 2001.

Paní **Ivě Vlasákové**, rehabilitační pracovnici Rehabilitační kliniky. Paní Iva Vlasáková nastoupila do KÚNZ Hradec Králové 1. 8. 1961 jako absolventka Zdravotnické školy v Brně, kde vystudovala obor rehabilitační pracovník. Odborné léčebné rehabilitační výkony prováděla s nemocnými ve FN HK nepřetržitě 40 let. Pracovní poměr ukončila 29. 6. 2001 odchodem do důchodu.

Odbor personálních vztahů FN

K pětadesátinám PhDr. Vladimíra Panouška

Nedlouho před letními prázdninami si připomněl své pětadesáté narozeniny PhDr. Vladimír Panoušek, dlouholetý pracovník Psychiatrické kliniky FN. Rád se při vyprávění vrací k minulým létům, ale nějaké své zásluhy skromně odmítá. Brání se tezí, že vztah člověka ke světu není jen obrazem jeho osoby, ale především vyjádřením jeho začlenění do společnosti. O svých prožitých pětadesáti letech pak říká: „*Měl jsem štěstí. I když jsem nebyl vzorné dítě, rodiče i učitelé pro mne měli porozumění. Také v dalším životě byli vždy kolem mne báječní lidé, doma i v práci. A tak jestli se mi někdy něco zdařilo, není to rozhodně jen mojí zásluhou.*“

PhDr. Vladimír Panoušek se narodil 10. června 1936 v Hradci Králové. Otec i děd byli elektrotechnici, a tak i on zasedl v roce 1951 do lavice průmyslové školy. Ale zájmy měl širší a setkání s osobnostmi profesora češtiny Vladimíra Šlika (i na průmyslovce vykládal např. o expresionismu v malířství a hudbě) či profesora kreslení Bedřicha Šimona (mj. autora sgrafita na budově Dětské kliniky) ho vedlo k tomu, že, jak sám přiznává, si někdy i při hodině mechaniky pod lavicí četl o umění. A pak tu byl ještě dixielandový orchestr, v němž hrál na kontrabas a tubu. Po maturitě pracoval jako konstruktér, pomocný projektant a provozní technik, až posléze na čtyři roky zakotvil v hradeckém divadle jako osvětlovač. Zde občas i statoval a také si (tehdy ještě štíhlý) ve slavné inscenaci režiséra Milana Páska zahrál rytíře, jenž přivádí Julii na ples, a roli s jednou větou - Montekova sluhu.

V r. 1964 zahájil dálkové studium psychologie na Filosofické fakultě UK. Ale neznamenalo to úplný odklon od jeho původní technické orientace. Zaměřil se na psychologii práce. Současně začal pracovat jako učitel v odborném stavebním učilišti. V r. 1966 byl doporučen na nově zřízenou pozici psychologa ve východočeském podniku ČSAD. Vybudoval zde dopravně-psychologickou laboratoř (byla po období zatracování psychologie v 50. letech první v ČSSR) a ještě jako student externě učil dopravní psychologii na Stavební fakultě VUT v Brně. V r. 1970 studium zakončil. Sám k tomu říká: „*A zase jsem měl to štěstí, že kolem mne byli výborní lidé. Dostudoval jsem, ale v politicky kritickém období jsem také ztratil práci a tím i možnost další práce v oboru. Na Katedře psychologie mi vyšli vstříc a neměli námitek, abych v rámci rigorózního řízení složil i zkoušku z psychopatologie. Ve Fakultní nemocnici mi zaměstnání na Psychiatrické klinice doc. Viléma Pelikána v té složitě době domluvil docent Jiří Bittner.*“

Ještě koncem r. 1970 Vladimír Panoušek úspěšně složil rigorózní zkoušky a byl promován doktorem filosofie (PhDr.). A pak už následovalo (zatím) jedenáct let práce klinického

psychologa. Z éry dopravní psychologie zůstala už jen drobná knížka - publikovaná rigorózní práce „*Psychologická přednost na silničních křižovatkách*“ (1971, dotisk 1974) - o které se však dodnes dozvídají studenti Policejní akademie. Není bez zajímavosti, že zájem o překlad této práce do němčiny projevila po jejím vydání významný rakouský psycholog D. von Klebelsberg, který se uvedené problematice jako první věnoval. Je příznačné pro uvedené období, že český autor svou práci v cizině publikovat nemohl.

Napadlo mne také, zda při jeho pestrém curriculum vitae se jednotlivé životní zkušenosti doktoru Panouškovi někdy trochu neprolínaly. „*Ale ano. A někdy to nedopadlo zrovna nejlépe. Třeba na fakultě při zkoušce z psychologie osobnosti se mne pan profesor Vladimír Tardy zeptal na má zaměstnání. Když slyšel, že jsem dělal i osvětlovače, řekl mi, že on sám dobře ví, jak působí scénické osvětlení na diváka.*“

*Ode mne chtěl slyšet, jak působí na herce. Vyděsilo mne, když doslova řekl: »Když se na generálce zhasne **pracák** a poprvé rozsvítí světla...« Ten výraz **pracák** svědčil o tom, že jeho vztah k divadlu je hodně blízký. Začal jsem scénou Vronského a Anny ve vlaku a trochu nešťastně se ptám pana profesora, jestli ví, kterou scénu mám na mysli. »Ano, znám Annu Kareninu,« zněla jeho odpověď. A pak jsem probral některé scény ze Tří sester, Návštěvy staré dámy, Troila a Kressidy a ještě z dalších her, a pokaždé má nešťastná otázka, zda ví, a trpělivá odpověď pana profesora, že zná Čechova, Dürrenmatta, Shakespeara atd. Ještě dnes mi ta vzpomínka na poněkud netaktně položené otázky nedělá dobře. Ale na druhé straně, někdy bylo docela užitečné, když jsem jako klinický psycholog věděl, jak to chodí v divadle, na stavbě či ve fabrice.“*

Na své začátky na Psychiatrické klinice vzpomíná dr. Panoušek s úsměvem: „*Jeden z mých prvních pacientů byl k vyšetření odeslán z neurologie. Vyloučil jsem u něho demenci. Ale pacient pak místo toho, aby v čekárně vyčkal na doprovod, zasedl v naší jídelně a spokojeně se naobědval. Kolegyni ambulanti lékařce se můj nález nezdál dost věrohodným, ale to právě byl ten rozdíl v našich sociálních zkušenostech. Já jsem dobře věděl, že ten pacient u nás neobědval v důsledku demence, ale jen proto, že byl v nemocnici poprvé v životě, ostatně stejně jako já sám.*“ Rád si ale dr. Panoušek připomíná i své první klinické učitele - přednostu docenta Viléma Pelikána, docenta Jiřího Bílého, dr. Jiřího Rigela a zejména docenta Herberta Hanuše, se kterým ho dodnes pojí upřímné přátelství, vyplývající z určitého „souznění duší“.

V některých obdobích byl dr. Panoušek jediným psychologem na klinice, a tak se věnoval nejenom dospělým pacientům,

ale i dětem. Jeho prvořadým zájmem byla vždy psychologická diagnostika. K psychoterapii se povolán necítil, říká, že v sobě nikdy nenacházel tolik sebevědomí, aby si troufl ovlivňovat duši druhých. Ale pro jeho schopnost porozumění byl vždy i pacienti, kteří potřebovali povzbuzení a radu, vyhledáván. Po řadu let se také podílel na výuce mediků a je autorem a spoluautorem kapitol v několika skriptech. Dosud působí jako soudní znalec, a to jak ve věcech opatrovnických, tak zejména ve věcech trestních. Soudněznalecké problematice se věnoval i jako autor či spoluautor v desítkách odborných prací. V posledních letech zúročuje své odborné zkušenosti ponejvíce v práci pro lékařské posudkové komise.

Většina pracovníků Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty však asi zná PhDr. Panouška jinak, než jako klinického psychologa. Od r. 1991 je také šéfredaktorem časopisu SCAN a autorem řady článků. Těch článků bylo zatím přesně 122. A můžeme k tomu přičíst ještě 77 redakčních článků, 35 drobných textů pod značkou a 56 fejetonů uveřejněných pod pseudonymem Luděk Ledříček. Už když jsem četl první Ledříčkovy reflexe na současnou dobu a její problémy, upoutaly mne svou tematickou šíří a nápaditostí. Marně jsem pátral v lexikonech, kdo ten Ledříček je. Až později se mi dostalo vysvětlení od dr. Panouška: Ledříček byl loupežník, jenž bohatým bral a chudým dával. Žil kdysi v jeskyni u Divoké Orlice pod Zemskou bránou.

Já sám jsem se s dr. Panouškem seznámil právě v souvislosti s jeho prací šéfredaktora SCANu, když jsem se stal členem redakční rady tohoto časopisu. Při četných rozhovorech s ním jsem opětovně obdivoval a obdivuji jeho široký rozhled v kulturní oblasti, hluboké znalosti a sečtělou na poli filosofie, jeho pečlivost a kritičnost, se kterou váží každé slovo, než je svěří papíru, jeho vytříbený sloh, který z každého jeho článku a příspěvku činí malé literární dílo.

Doktor Panoušek neskrývá, že redakční práci dělá rád: „*Je to asi to nejkrásnější období mé pracovní kariéry. SCAN mi umožnil setkat se a spolupracovat s množstvím krásných lidí, poznat velké osobnosti medicíny, získat vzácné přátele a v neposlední řadě se i svobodně vyjadřovat ke světu kolem.*

A vděčím za to někdejší hlavní sestře FN paní Jaroslavě Pečenkové, která mne v r. 1990 pro tuto činnost doporučila, někdejšímu řediteli FN dr. Ivanu Drašnerovi, děkanovi prof. Luboru Vokrouhlickému a tehdy proděkanovi doc. Leoši Hegerovi, kteří mi dali důvěru, malíři a grafikovi Jaroslavu Chebenovi a fotografovi Zdeňku Menecovi, kteří kdysi vtiskli časopisu jeho tvář, nakladateli a knižnímu grafikovi Miroslavu Všetečkovi, který již desátým rokem s invencí a neskutečnou trpělivostí pečuje o polygrafickou úroveň SCANu, a především pak všem autorům, z jejichž per, počítačů a objektivů se časopis rodí.“

Dodejme, že SCAN má dnes své čtenáře nejen u nás, ale i v cizině, a že nás těší hřejivá slova uznání o jeho vysoké profesionální úrovni a o jeho podivuhodné, v dnešní době tak vzácné „lidskosti“.

Doktor Panoušek je ženatý a má dvě dospělé dcery, které obě krácejí ve stopách zájmů svého otce a vystudovaly filosofii. S manželkou Jitkou si postavili v horách u Divoké Orlice chalupu, kde tráví letní víkendy a dovolené, dnes už i s vnukem Lukášem. Nedalo mi to, abych se dr. Panouška nezeptal, jak reaguje jeho manželka na to, že on ne jeden večer a víkend tráví nad SCANem. „*Má pro to porozumění a těší ji představa, že časopis udělá někomu radost. Nebrání se ani roli prvního recenzenta. Ostatně, SCAN se už u nás stal »členem rodiny«. I dcera Markéta mi občas pomůže při objevování a získávání někdy dost obtížně dostupných filosofických knížek pro rubriku Slova k zamyšlení.*“

„Svět potřebuje lidi, kteří dovedou něco vykonat, ne lidi, kteří umějí vysvětlovat, proč něco neudělali“ (H. ROLANDOVÁ).

Není toho málo, milý Vladimíre, co jsi vykonal pro blaho nemocných a těch, kteří se na Tebe obrátili, když potřebovali povzbuzení a radu, co jsi vykonal a, jak Tě znám, ještě vykonáš pro dobré jméno naší Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty. Přijmi u příležitosti svého životního jubilea od vedení Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty, od všech Tvých známých a přátel, kteří měli a mají potěšení s Tebou spolupracovat, přání pevného zdraví, životní pohody a tvůrčích sil do dalších let.

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

Nezapomínáme na historii?

Již od roku 1996 funguje na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové **Kabinet dějin lékařství**, jehož hlavním úkolem je shromažďovat, uchovávat, evidovat a zpřístupňovat historicky cenné písemnosti a fotografie, dokládající minulost a současnost královéhradecké Lékařské fakulty UK a jednotlivých pracovišť fakulty a Fakultní nemocnice. Zpočátku byl Kabinet dějin lékařství součástí tehdejší Katedry (dnes Ústavu) sociálního lékařství, v poslední době je samostatným pracovištěm děkanátu. Odborně vedené sbírky archiválií, jejichž akvizice započala při příležitosti 50. výročí vzniku fakulty v roce 1995, se utěšeně rozrůstají. Již

opakovaně se také potvrdilo, jak užitečné je toto pracoviště, kdykoliv je potřeba vrátit se do minulosti a ověřit si či doplnit někdy nepřesné vzpomínky nebo zapůjčit si archivní materiály. Naposledy služeb pracoviště využili například někteří pracovníci jednotlivých ústavů fakulty a nemocnice při přípravě textů pro připravovanou publikaci o historii a činnosti pracovišť, a také někteří z autorů přednášek proslovených na 5. mezinárodním sympoziu k dějinám medicíny, farmacie a veterinárního lékařství, které se uskutečnilo v Hradci Králové v červnu letošního roku.

Nicméně pokládáme za vhodné existenci Kabinetu dějin lékařství při-

pomenout, neboť ne vždy je na toto pracoviště v naší každodenní práci vzpomenu. Například výroční zprávy o činnosti vydala v letošním roce řada klinických pracovišť, ale ne všechny se do archivu Kabinetu dostaly. A totéž lze říci i o dalších historicky významných dokumentech dokládajících zásluhou činnost ústavů a klinik a jejich jednotlivých pracovníků, počítaje v to např. i materiály z mezinárodních vědeckých akcí pořádaných fakultou v Hradci Králové. Přimlouváme se za užší spolupráci ústavů a klinik s Kabinetem dějin lékařství, neboť je i naším zájmem, aby jeho archiv byl co nejbohatší.

Redakce

Vyšší škola výživy - Škola pro společné stravování v Hradci Králové (1948-1954)

K téměř neznámé kapitole královéhradeckého zdravotnického školství patří existence školy, která poskytovala vzdělání v oborech výživy a společného stravování. Její první ročník byl otevřen (byť ještě pod jiným názvem) ve školním roce 1948/1949 a za dobu jejího trvání na ní odmaturovalo celkem 52 absolventů (absolventek). V literatuře prozatím není nikde uváděna, nezmiňují ji ani vydané sborníky ke čtyřicátému výročí (1989)¹ či padesátému výročí (1999)² trvání Střední zdravotnické školy a Vyšší zdravotnické školy v Hradci Králové, ač byla po jistou dobu jejich integrální součástí.

Neuniverzitní zdravotnické školství bylo v roce 1948 reprezentováno pouze Ošetřovatelskou školou Dr. Edvarda Beneše, kterou provozovala Kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka (Serafinského, z Assisi)³ Námí sledovaná škola výživy (stravování) původně vznikla z Veřejné městské odborné školy pro ženská povolání v Hradci Králové, jež v této době sídlila v budově Státní odborné školy pro umělecko-průmyslové zpracování kovů, veřejností běžně nazývané „Zámečnická škola“ na třídě ČSA čp. 274 při začátku Pospíšilovy třídy (dnes sídlo Obchodní akademie). V rámci tažení proti církevním řeholním řádům a kongregacím byla k 1. dubnu 1949 nejprve zestátněna Ošetřovatelská škola. Jejím sloučením s Veřejnou městskou odbornou školou pro ženská povolání vznikla k 1. září 1949 Vyšší škola sociálně zdravotní (VŠSZ), sídlící i nadále v budově „Zámečnické školy“, a to až do roku 1951, kdy byla přemístěna do nedaleké budovy bývalého Státního reálného gymnázia v Komenského ulici čp. 234.

Z dochovaných archiválií se nedá přesně stanovit, kdy byla Vyšší škola výživy (VŠV) součástí Vyšší školy sociálně zdravotní. Porovnáním jmen a příjmení ředitelů (ředitelky) však můžeme dojít k určitým pracovním hypotézám. Pro přehlednost uvádíme názvy a sídla školy, včetně jejich ředitelů, počtu absolventů a v jednom případě i třídní učitelky.

Školní rok 1948/1949 - jedna třída (1. ročník) - Veřejná městská škola pro ženská povolání, řed. Alois Valenta, sídlo v „Zámečnické škole“.

Školní rok 1949/1950 - dvě třídy (1. a 2. ročník) - Vyšší škola sociálně zdravotní - Vyšší škola výživy, řed. Františka Svatošová, třídní učitelka Vlasta Ortová, sídlo v „Zámečnické škole“.

Školní rok 1950/1951 - tři třídy (1.-3. ročník) - Vyšší škola výživy (jako samostatná škola?), řed. Růžena Skálová, sídlo v „Zámečnické škole“.

Školní rok 1951/1952 - tři třídy (2.-4. ročník) - Vyšší škola výživy (jako samostatná škola?), řed. Růžena Skálová, sídlo v „Zámečnické škole“ (?). Maturuje dvacet absolventek (1948-1952).

Školní rok 1952/1953 - dvě třídy (3. a 4. ročník) - Vyšší škola výživy (jako součást Vyšší školy sociálně zdravotní?), řed. Františka Svatošová, sídlo v „Zámečnické škole“ (?). Maturuje osmnáct absolventek (1949-1953).

Školní rok 1953/1954 - jedna třída (4. ročník) - Škola pro společné stravování (součást Vyšší zdravotnické školy), řed. Františka Svatošová, sídlo v budově VZŠ v Komenského ulici (?). Maturuje posledních čtrnáct absolventek (1950-1954).

K odborným vyučovacím předmětům ve škole patřily mj.: biologie, biochemie, organická chemie, tělověda, fyziologie výživy. Maturitními předměty byly: čeština, ruština, nauka o potravinách, mikrobiologie a hygiena. Praktická maturitní zkouška se skládala z vaření.

Ozvou se absolventi této školy k doplnění našich poznatků?
PaedDr. Josef Ptáček
Střední zdravotnická a Vyšší zdravotnická škola
v Hradci Králové

PRAMENY:

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Vyšší škola výživy (1 karton). Zde uloženy maturitní protokoly 1951/52, 1952/53 a 1953/54, třídní katalogy 1948/49-1953/54, jedna třídní kniha, praktické závěrečné zkoušky z vaření (1954).

LITERATURA A POZNÁMKY:

1. Almanach SZŠ Hradec Králové (1949-1989), Hradec Králové 1989. Františka Svatošová byla ředitelkou zdravotní (zdravotnické) školy v letech 1949-1969.

2. Střední zdravotnická škola a Vyšší zdravotnická škola v Hradci Králové (1949-1999). Sborník příspěvků k 50. výročí založení, Hradec Králové 1999.

3. Ptáček, J.: Kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka, její ošetřovatelská škola a působení v Hradci Králové. In: Střední zdravotnická škola a Vyšší zdravotnická škola v Hradci Králové, s. 14-20. Téz: SCAN, 9, 1999, č. 4, s. 14-15.

Poslední rozloučení

Dne 19. července 2001 zemřela ve věku 80 let paní **Božena Stránská**, někdejší dlouholetá pracovnice Fakultní nemocnice. Pracovala v nemocnici od roku 1962, zprvu jako zdravotní sestra krajského posudkového lékaře, od roku 1966 jako zástupkyně hlavní sestry FN, v letech 1971-1976 jako vedoucí sestra pro sociální službu. V roce 1977 odešla do důchodu, ale v osmdesátých letech se ještě do nemocnice vrátila a až do roku 1989 pracovala jako sestra na Porodnické a gynekologické klinice a na Rehabilitační klinice. Paní Božena Stránská byla známou osobností v naší nemoc-

nici a v paměti těch, kdo ji znali, na ni zůstává trvalá vzpomínka.

Čest její památce.

Dne 24. července 2001 zemřel ve věku 55 let pan **Jaroslav Šimon**, radiologický laborant - specialista, dlouholetý pracovník Oddělení nukleární medicíny. Ve Fakultní nemocnici v Hradci Králové pracoval téměř třicet let, od roku 1972 až do jara letošního roku, kdy jeho práci přerušila nemoc.

Čest jeho památce.

Výstavba pavilonu dnešní Porodnické a gynekologické kliniky

Začátkem 30. let se jasně ukazovalo, že se nová okresní nemocnice stává významným hospodářským činitelem okresu. Bylo však také stále patrnější, že nemocnice nedostačuje zájmu pacientů a bude potřeba jejího dalšího rozšiřování. Nemocnice byla vystavěna s plánovanou kapacitou 360 lůžek, avšak již v roce 1934, šest let po jejím otevření, byl denní průměr ležících pacientů 582 - 620. To mělo za následek stálý nedostatek lůžek pro pacienty a přeplněnost nemocnice.

Vedení nemocnice již krátce po dobudování nemocničního komplexu upozorňovalo na kritickou situaci na některých odděleních a spolu s vedením okresu rozhodovalo o rozšíření nemocnice. „Nevyřešeny zůstávají nejnaléhavější a nejožehavější otázky nemocniční, totiž výstavba samostatné budovy pro choroby ženské a rodičky a pro oddělení nemocí kožních a pohlavních...“ píše ve výroční zprávě za rok 1930 ředitel nemocnice MUDr. Bedřich Honzák.

V listopadu roku 1933 lékařský ředitel a primář chirurgického oddělení MUDr. Bedřich Honzák zemřel a jeho nástupcem v ředitelské funkci se stal primář interního oddělení doc. MUDr. Vladimír Ulrich (habilitován v r. 1931). Ten pokračoval v úsilí o rozšíření nemocnice a neváhal zveřejnit ve výroční zprávě za rok 1935 kritický stav v nemocničních odděleních: „...stále lze viděti nemocné tísnící se po dvou na jediném lůžku, když veškeré improvisace pomocí lavic, prken atd. byly vyčerpány.“ Také on zdůrazňoval, že „...nejvíce trpí oddělení porodnicko-gynaekologické, jež jest směstnáno v druhém patře chirurgického pavilonu...“

Světová hospodářská krize odsunula toto řešení o pár let, ale už v září roku 1936 schválil okresní výbor realizaci výstavby nového pavilonu. Bylo rozhodnuto o stavbě nového dvojpatrového pavilonu, který bude sloužit jak pro oddělení porodnické a gynekologické, které dosud sídlilo v pavilonu chirurgickém, tak pro oddělení nemocí kožních a pohlavních, které fungovalo v pavilonu interny. Projektantem stavby nového pavilonu byl opět Ing. arch. Bedřich Adámek z Prahy, dozorcem stavby se stal hradecký architekt Josef Fňouk. Práce byly zadány stavitelské firmě Jan Mádlík a Jan Včelák z Hradce Králové a začaly ještě v září 1936. Na ostatních pracích spojených se stavbou, vnitřním vybavením pavilonu a dodávkách lékařských přístrojů se podílela řada dalších firem, většinou z Hradce Králové, ale i z Prahy, Třebechovic pod Orebem, Chocně a Brna. Stavba byla dokončena koncem roku 1937. Nový pavilon byl umístěn na prostranství v sousedství administrativní budovy a byl pojištěn u po-

jišťovny Slavia. Nádvoří v okolí pavilonu upravila firma Chudomel a Stejskal z Hradce Králové.

V březnu 1938 byl definitivně schválen návrh na zřízení samostatných oddělení venericko-kožního a gynekologicko-porodnického se samostatnými primariáty.

Nový dvojpatrový pavilon byl slavnostně odevzdán veřejnosti 19. dubna 1938. Slavnost se konala v přednáškové síni nové budovy. Zúčastnili se primáři okresních nemocnic, ale také lékaři pražské i brněnské kliniky. Za Československou společnost gynekologicko-porodnickou a za Lékařskou fakultu Masarykovy univerzity v Brně promluvil prof. MUDr. G. Müller. Referent nemocnice redaktor Josef Vaněk pak nastínil historii hradecké nemocnice a vylíčil její úspěšný rozvoj v posledních deseti letech. Poté odevzdal nový pavilon lékařskému řediteli nemocnice doc. MUDr. Vladimíru Ulrichovi. Do-

Interiér nového pavilonu

cent Ulrich poděkoval všem, kteří se podíleli na výstavbě další části královéhradeckého nemocničního komplexu - mj. členům okresního zastupitelstva a peněžním ústavům - Městské spořitelně, Okresní hospodářské záložně v Hradci Králové, Agrární záložně v Hradci Králové, Občanské záložně v Třebechovicích pod Orebem. Na závěr slavnosti pak promluvil doc. MUDr. Jan Maršálek, nově ustanovený primář porodnicko-gynekologického oddělení. Ten také připomněl zásluhy ideového tvůrce nového pavilonu, předčasně zemřelého primáře MUDr. Jaroslava Junga: „Ve volbě primáře tohoto oddělení měla vrchní nemocniční správa šťastnou ruku. Dr. Jaroslav Jung s nadšením a pílí jemu vlastní se pustil do budování nového oddělení. Bylo malé a skromně vybavené. Ale spokojených pacientek přibývalo... My, kteří dr. Junga znali ze studijních let a z jeho pobytu na klinice, s uspokojením jsme sledovali jeho úspěšnou budovatelskou práci, k níž měl všechny osobní předpoklady. Dr. Jung přišel sem jako vyškolený porodník a gynekologický operátor. Jeriova škola dala mu do vínku nejen dokonalé vzdělání odborné, ale i řadu charakterových vlastností: svědomitost a neúprosnou poctivost. K těmto vysokým lékařským morálním hodnotám družilo se ještě vzácné kouzlo osobního chování, podložené vyvinutým sociálním cítěním.“

Primář MUDr. Jaroslav Jung (* 12. 4. 1896 - † 6. 12. 1937) byl skutečným ideovým otcem nového pavilonu. Nejenom se velmi zasazoval o jeho stavbu, ale společně s architektem Ing.

Operační sál gynekologicko-porodnického oddělení

B. Adámek kreslil návrhy a podílel se i na výběru vnitřního vybavení. Zemřel však náhle v prosinci 1937. Krátce ho zastupoval dr. V. Šebek, novým primářem se po konkursu stal doc. MUDr. Jan Maršálek. V dobovém tisku zazněla od představitelů veřejného života myšlenka - jako ocenění práce dr. Junga - nazvat nový pavilon jeho jménem. Nové gynekologicko-porodnické oddělení mělo 94 lůžek a tři samostatná pododdělení pro gynekologii a porodnictví. Mohlo se také pochlubit moderními operačními sály a porodním sálem v severním křídle, sprchovými koupelnami, sedacími lázněmi, hovorňou, samostatným pokojem pro novorozence s dvaatřiceti postýlkami.

V suterénu pavilonu byly umístěny byty pro ošetrovací personál, velký přednáškový sál pro sto dvacet osob a odborná vědecká knihovna. V novém oddělení fungovaly lůžkové výtahy, signální světelné volání ošetrojícího personálu, teplá a studená voda ve všech pokojích, pavilon byl připojen na domácí telefon. Nové oddělení gynekologicko-porodnické bylo označováno za nejlépe vybavené v celé Československé republice a bylo srovnáváno s vyspělými zahraničními ústavami.

Primářem venericko-kožního oddělení se stal MUDr. Břetislav Janoušek. Část nového dvojpavilonu, určená pro oddělení venericko-kožní, byla včetně vnitřního vybavení dokončena začátkem roku 1938, pacienti tak mohli být přijímáni již od 1. března. Nové oddělení mělo ve dvaceti šesti pokojích pro nemocné celkem 80 lůžek, z toho čtyři pro dětské pacienty. V novém pavilonu se nacházely např. také pokoj pro primáře, byty personálu, laboratoř, ošetrovací místnosti, místnosti pro světloléčbu a fyzikální léčbu. V době otevření oddělení si primář Janoušek postesk po lépe vybavené odborné knihovně nového oddělení.

Při stálém rozšiřování nemocnice docházelo samozřejmě i k nárůstu počtu pracovních míst: v březnu 1938 zaměstnávala nemocnice 8 primářů, 18 sekundářů, 10 úředníků, 9 úředníků pomocné kancelářské služby, 29 řádových ošetrovatelek, 8 civilních ošetrovatelek a 75 osob pomocného personálu.

Rok 1938 znamenal tedy další krok v rozvoji královéhradecké nemocnice a vedení nemocnice spolu s vedením okresu začalo plánovat další možnosti rozšíření a zdokonalení tohoto zdravotnického zařízení.

Pavla Koritenská

SERIÁL ODBORNÝCH LÉKAŘSKÝCH AKCÍ MEDREGION

5.- 6. 10. 2001 • KONGRESOVÉ CENTRUM ALDIS • HRADEC KRÁLOVÉ

NOMENKLATURA DOPROVODNÉ VÝSTAVY

lékařské přístroje ♦ zdravotnická technika ♦ nemocniční potřeby ♦ měřicí, regulační a kontrolní technika ♦ hardware a software ♦ diagnostika ♦ dentální lékařství ♦ laboratorní lékařství ♦ zařízení pro ambulance, laboratoře, lékárny a kanceláře ♦ farmaceutické výrobky ♦ jednorázové výrobky ♦ rehabilitace ♦ kompenzační pomůcky ♦ lázeňství ♦ alternativní metody medicíny ♦ zdravá výživa ♦ ochrana životního prostředí ♦ stavebnictví ♦ pojištění a banky ♦ realitní a právnické kanceláře ♦ zabezpečovací zařízení

ODBORNÝ PROGRAM

5. 10. 2001 - PÁTEK

VII. HRADECKÝ INTERNISTICKÝ DEN

Novinky v interní medicíně
doc. MUDr. Petr Hůlek, CSc.
koordinátor

III. HRADECKÝ DEN ORL A CHIRURGIE

HLAVY A KRKU

Poruchy rovnováhy
doc. MUDr. Jan Vokurka, CSc.
přednostka Kliniky ORL a chirurgie hlavy a krku FN HK

SEMINÁŘ VÝCHODOČESKÝCH PNEUMOLOGŮ

Novinky v pneumologii
MUDr. Irena Špásová, CSc.
přednostka Plicní kliniky FN HK

6. 10. 2001 - SOBOTA

V. SAZAMŮV DEN

Stomatologická problematika v ordinaci
praktického zubního lékaře
Ošetření tvrdých zubních tkání metodou ART
doc. MUDr. Věra Hubková, CSc.
přednostka Stomatologické kliniky FN HK

III. HRADECKÝ PEDIATRICKÝ DEN

Diferenciálně diagnostický přístup
k onemocněním v dětském věku
doc. MUDr. Eva Pařízková, CSc.
přednostka Dětské kliniky FN HK

II. HRADECKÝ REHABILITAČNÍ DEN

Osifikace ve tkáních, jako komplikace v rehabilitaci
MUDr. Vlasta Tošnerová, CSc.
přednostka Rehabilitační kliniky FN HK

POŘADATEL: NUCLEUS HK, Divišova 882, 500 03 Hradec Králové, tel./fax: 049/5630 146, 611 630

Léto v Orlických horách / Foto PhDr. Vladimír Panoušek

KRÁLOVÉHRADECKÉ EVERGREENY

V tom já se vyznám

Mladý lékař MUDr. D. sloužil jednu ze svých prvních služeb se zřízencem panem Koldou. Přivezli nemocného, kterému bylo nutno vypláchnout žaludek. Pan Kolda se obrátil na mladého sekundáře: „Budte klidný, pane doktore, v tom já se vyznám. Já to udělám sám, jen se podívejte.“ Razantně zavedl sondu, naplnil žaludek pacienta již asi dvěma litry vody, ale zpátky nic nevytékalo. To ho přece jen trochu zneklidnilo. Naklonil se k nemocnému a dobrácky povídá: „Tak co, budete ještě někdy papat ty tabletky?“ V tom okamžiku ale vytryskl z úst pacienta prudký gejzír, a rovnou do obličeje pana Koldy, který se rázem změnil v černocho. Když se umyl, ulevil si: „Nejhorší byly, pane doktore, ty kroupy. To bylo jako kulometná palba.“ (Nemocný snědl předtím prejt).

Výtečná paměť

Ve zkušební komisi při atestaci z diabetologie zasedal také staříčkový pražský pan profesor F. Zkoušen byl MUDr. Andrlé. Profesor F. se nemohl rozpomenout, kam dr. Andrlého zařadit: „Vás já přece znám... Odkud já vás jen znám?“ - „Já jsem Andrlé z Hradce Králové.“ - „Aha, ano, Andrlé z Hradce, už vím, už vím...“

Během zkoušky pan profesor usnul a spal i poté, co zkouška skončila a členové komise se odebrali do sousední místnosti, aby se poradili. Dr. Andrlé zůstal se spícím profesorem v místnosti sám. Po chvíli se zvedl a vyšel na chodbu. Mezitím se

pan profesor probudil a vyšel rovněž na chodbu. Podíval se na dr. Andrlého a osvědčil svoji vynikající paměť: „Vy jste doktor Andrlé z Hradce, vidíte? ... A copak tu děláte?“

Invalidní důchod

Ke krajské posudkové komisi se dostavil žadatel, který nesplňoval podmínky pro přiznání invalidního důchodu ani z hlediska zdravotního, ani ekonomického. Komise vzala sice na vědomí snížení jeho průměrného výdělku v posledním období, nicméně snažila se žadateli vysvětlit, že tento jediný faktor nestačí a že je nutný především ještě závažný zdravotní důvod. To se však žadateli vůbec nelíbilo: „To by tak ještě scházelo, abych byl nemocnej!“

Choulostivé zaměstnání

Krajský revmatolog MUDr. Salavec vyšetřuje nemocnou, úřednici ve spořitelně, a má se vyjádřit i k jejímu pracovnímu zařazení. Diktuje sestře delší nálezy a ke konci hodnotí i pracovní schopnost. Až smích poradenské sestry ho upozorní, že něco není v pořádku. V závěru nálezu stálo: „... a doporučuji styk pouze za přepážkou, nikoliv před přepážkou.“

Snímek tureckého sedla

Nově nastoupivší sestra se ptá lékaře dr. D.: „Jak mám vyprázdnit nemocného, který jde na snímek tureckého sedla?“ - „No, pokud ho budete chtít snímkovat přes (konečník), tak jako na irigografii.“

L.Ch.

Tajemstvím opředená skála, omývaná Ionským mořem při západním břehu Schérie (Korfu), připomíná svým vzhledem starověký koráb (foto 1). Pověst vypráví o fajácké lodi vracující se z výpravy na Ithaku, když „...Poseidón skalinu učinil z ní a v hloubi ji upevnil ke dnu“. Potrestal tak plavce, že přepravili Odyssea do rodné otčiny. Pronásledoval ho po dobu jeho bloudění, protože oslepil syna Kyklópa Polyféma. Fajáci byli proslulí námořní plavci, kteří na svých černých korábech bez kormidelníků („...jejich koráby znají jak smysl, tak záměry plavců...“) s dlouhými vesly vířili moře a podnikali dlouhé výpravy.

Tento příběh v nás probudil touhu sledovat poslední dny Odysseova bloudění světem a poznat jeho rodnou zem. Vyдали jsme se hlubokou mořskou brázdou po fajácké lodi a zanedlouho se z mlžného moře vynořila silueta bájně Ithaky (foto 2). Přiblížili jsme se k „vnitřnímu hlubokému zálivu“ (foto 3), kde plavci vyložili spícího Odyssea hojně obdařeného dary svého krále Alkiona. A Homér pokračuje: „...poblíže ní (zátoky) se rozkládá jeskyně, rozkošná, šerá... svatě to bydlíště Nymf...“ S kamerou v ruce a Odysseou v batohu jsme hledali zmíněnou jeskyni, a skutečně, nedaleko zálivu „mořského starce Forkýna“, je ve skále vchod do kultovní jeskyně Nymf (foto 4). Zde Odysseus, když „...procitl ze spánku na milé půdě otčiny, aniž ji poznal...“, ukryl dary fajáckého krále. Poklady jsme nenašli, ale potkali jsme amerického archeologa pátrajícího po střepech kultovních darů Achajů. Cesta nás vedla dál. Nad jeskyní „...vysoký vrch - toť Nériton...“ a opodál Alalkoménes, tzv. Odysseův palác. Při značně namáhavém výstupu, kdy jsme se řádně zapotili, jdeme po schodišti, mýjíme kyklópské hradby, studnu dávající chladnou vodu, až na samotný vrchol. Zde tedy stávaly pyšné paláce s „...vysokými stropy“. Odměnou nám byly svěží mořský vánek a úžasný rozhled po Ithace a blízkých ostrovech. Hrad měl výhodnou polohu, neboť kontroloval oba přístavy a měl spojení s dalším hradem v Sami na Dúllichionu (Kefallonii) (foto 5).

Sem tedy vstoupil Odysseus v přestrojení jako vetřák

po desetiletém bloudění, řadě dobrodružství, kdy ztratil všechny své druhy a loď. Vidí, jak v paláci řadí sto nápadníků, nutících věrnou Pénélope, aby se za některého z nich provdala, a mezitím mrhají majetkem rodiny. Nejprve jej pozná pes Argos, stará služka Eurykleia, a nakonec se dá poznat synovi Télémachovi, se kterým poté chystá „...smrt ženichů nadmíru zpučných...“. Pénélope pak při hostině vyzve ženichy k zápasu, nechává přinést manželův luk a vyhlásí, že pojme za manžela toho z nich, kdo napne tětivu. Odysseus, ačkoliv je vysmíván, to zkusí: „...tětivu napne a prostřelí sekry šípem.“ Hosté poznají v žebřákovi krále a v nastalé krvavé řeži otec a syn pobíjí všechny nápadníky a oběť dvanáct lehkých ženštin.

V tichu opuštěných ruin paláců jsme sami a přemýšleli o osudu Odyssea a také lidstva. Tragédie krutosti, zášti a pomstychtivosti se střídá s vytříbeným smyslem pro krásno, umění, ušlechtilost a statečnost. Jako když váhy se přiklánějí tu na jednu, a tu zas na druhou stranu. Odysseus je nazýván „bořitelem měst“. Je nelítostný a zchytralý válečník, kterému válečná kořist je smyslem života, avšak něžný manžel (ale i záletník, viz Kalypsó), dobrý otec a snad i spravedlivý vládce. Takový byl muž, jehož poslední chvíle návratu do otčiny jsme se snažili sledovat.

H. Schliemann i zde prováděl archeologické práce podobně jako v Tróji, Mykénách, Orchomenu. Prokázal, že pozadím Homérových eposů je mykénský svět. Některé z nálezů jsou uloženy v archeologickém muzeu - bronzové břitvy (Achajové si patrně holili nohy - Homér píše o lesklých nohou mužů), skvostné šperky žen (foto 6), disk s tančícími Nymfami z kultovní jeskyně atd. Byla objevena celá řada královských hrobů, bohužel nálezy putovaly do muzeí v Evropě, pokud se neztratily v soukromých sbírkách.

Prožili jsme krásné a dobrodružné chvíle, poznali místa, kde žili lidé od prehistorie. Viděli jsme menhirová pole s obětíšti, ale i přátelské úsměvy dnešních obyvatel. Krásná zemička, i když těžce zkoušená častými zemětřeseními - když se rozžlobí Poseidón.

J. S.

ZEMĚ LIDÍ objektivem JANA SMITA

①

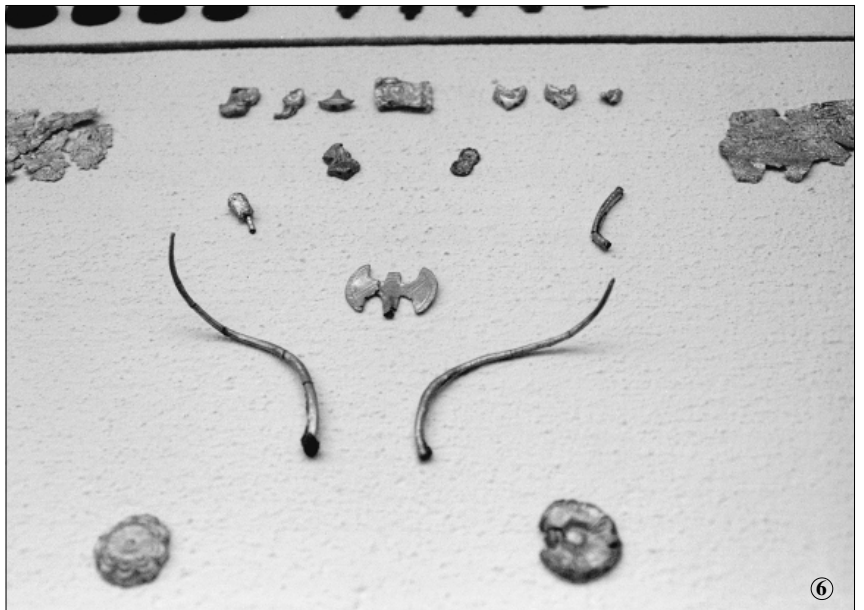
③

⑤

④

⑥

PURKYŇOVA MEDAILE UDĚLENA PROF. VLADIMÍRU PALIČKOVÍ

V rámci Evropského kongresu klinické biochemie a laboratorní medicíny v Praze, kterého se zúčastnily na čtyři tisíce odborníků, byla prezidentovi kongresu prof. MUDr. Vladimíru Paličkovi, CSc., přednostovi Ústavu klinické biochemie a diagnostiky Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice v Hradci Králové, udělena Medaile České lékařské společnosti J. E. Purkyně. K tomuto významnému ocenění panu profesorovi Vladimíru Paličkovi upřímně blahopřejeme.

ZLATÁ MEDAILE LF UK UDĚLENA PROF. JAROMÍRU SVĚRÁKOVÍ

K významnému životnímu jubileu - pětasedmdesátým narozeninám - blahopřáli dne 6. srpna t.r. prof. MUDr. Jaromíru Svěrákovi, DrSc., emeritnímu profesorovi Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, přednosta Oční kliniky prof. MUDr. Pavel Rozsival, CSc., proděkan LF UK prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., a ředitel Fakultní nemocnice doc. MUDr. Leoš Heger, CSc. Prof. Palička při této příležitosti předal jubilantovi zlatou medaili Lékařské fakulty v Hradci Králové, kterou mu za vědecké a pedagogické zásluhy udělil děkan fakulty.

K životnímu jubileu a k významnému ocenění panu profesorovi Jaromíru Svěrákovi srdečně blahopřejeme.

CENA ZA VĚDECKOU PREZENTACI UDĚLENA NAŠIM PEDIATRŮM

Na sympoziu 10. pediatrické středoevropské dny ve Vídni získala 2. cenu za nejlepší vědeckou prezentaci roku práce „In vitro production of intracellular cytokines after the stimulation by mitogens in children suffering from primary immunodeficiency“ autorů **MUDr. Davida Komárka, doc. MUDr. Evy Pařízkové, CSc.** (Dětská klinika FN), a **PharmDr. Doris Vokurkové** (Ústav klinické imunologie a alergologie FN). Autorům k udělení ceny upřímně gratulujeme.

OCENĚNÍ PRÁCE Z PORODNICKÉ A GYNEKOLOGICKÉ KLINIKY

Na VIII. konferenci mladých lékařů, která se konala 13. června ve Fakultní nemocnici u sv. Anny v Brně, získala v sekci chirurgické 1. místo práce „Environment a karcinom prsu“ autorů **MUDr. Ivy Dítětové** (provdané **Sedlákové**), studentky doktorského studia a lékařky Porodnické a gynekologické kliniky FN, a **Ing. Pavla Šmorance**, technika Radiologické kliniky FN. Oběma autorům srdečně blahopřejeme.

„NEUROOFTALMOLOGIE - MINIMUM PRO PRAXI“ - NOVÁ KNÍŽKA Z OČNÍ KLINIKY

V průběhu letních prázdnin vyšla v nakladatelství Triton knížka **MUDr. Nadi Jiráskové, Ph.D.**: „Neurooftalmologie - minimum pro praxi“. Paní doktorce Nadě Jiráskové, odborné asistentce Oční kliniky Fakultní nemocnice v Hradci Králové, k vydání této zdařilé knížky srdečně gratulujeme a přejeme jí hodně dalších úspěchů ve vědecké a lékařské práci.

Knížka Zdeňka Kratochvíla „Výchova, zřejmost, vědomí“ (Praha: Herrmann & synové, 1995. 199 s.) vyšla již před šesti lety, ale přesto ji znovu a znovu rád beru do ruky, abych v některé z více než pěti desítek úvah nalezl odpověď na aktuální

O INDIVIDUACI

otázky, jež ve sféře výchovy, vzdělávání a školství přináší doba. Již po dvakrát jsem také zařadil úryvek z této knížky do sloupku „Slova k zamyšlení“ (SCAN, 1999, č. 6; 2001, č. 3) a přesto mně to nedá, abych se o ní znovu nezmiňl. Tentokrát mne zaujala autorova úvaha o individualitě a individuaci. Snad proto, že lákadlo „image“ je dnes pro mladé lidi stále velmi silné. „Člověk se jako individualita teprve dotváří svým vývojem a výchova mu v tom má pomoci,“ říká Zdeněk Kratochvíl. A dodává, že chybná je neautentická výchova, ale falešná je i výchova, která podporuje zvláštnosti tím, že je izoluje: „Pěstování zvláštností vede pouze k bizarnostem nebo vytváří image, totiž obraz, který člověk ukazuje společnosti namísto sebe a za který se skrývá...“ Vzpomínám si, jak mě vyplácněla matka dospívajícího pacienta, když jsem jí sdělil, že její syn nemá tvořivé zájmy: „Jak to můžete říci? Vždyť on má seznam názvů všech známých hudebních skupin!“

Podle Zdeňka Kratochvíla pouze „autentické silné vnitřní prožívání, doplněné o sílu pořádajících vhledů“ může ze sdílení světa člověkem přinést zisk i pro jeho vlastní autenticitu. Ale to už jde o proces individuace, k jehož atributům patří integrace „čehokoliv jiného“ a sebepoznání. Ale i to sebepoznání musí být autentické, spjaté se životem. „Sebepoznáním,“ říká Zdeněk Kratochvíl, „je například otázka po tom, proč mě nějaká malichernost tolik vyvedla z míry, proč něčemu tak rád odporuji... proč vnímám a chápu svět právě tak, jak ho chápu a vnímám.“

Chce se mi říci: Čtème Kratochvíla! Ale zrovna tak bych to v dnešní složité, postmoderní situaci mohl říci o filosofii vůbec. Mluvit o výchově na vysoké škole by asi nemělo valného smyslu, vždyť studenti jsou již vlastně dospělí. Ale napomoci k pravdivému sebepoznání lze i studentovi univerzity.

PhDr. Vladimír Panoušek

scan

Redakční rada: doc. MUDr. Jiří Bittner, CSc., doc. PhDr. František Dohnal, CSc., MUDr. Ivan Drašner, doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc., Ing. Rudolf Horák, prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Ing. Eva Kvapilová, PhDr. Vladimír Panoušek, Jaroslava Pečenková, Mgr. Libuše Plášilová, prof. RNDr. Vladimír Srb, DrSc., prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., Miroslav Všečeka.
Redakce: Fakultní nemocnice, 500 05 Hradec Králové, tel. 049/5832222 (tel. ve FN 2222)